

Osallistuminen asuinalueella -

Porin Karjarannan asukkaiden kokemuksia osallisuudesta

Noora Wallin

Tampereen yliopisto

Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö

Sosiaalipolitiikan pro gradu -tutkielma

Kesäkuu 2014

WALLIN, NOORA: Osallisuus asuinalueella – Porin Karjarannan asukkaiden kokemuksia osallisuudesta
Pro gradu -tutkielma, 57 sivua, 2 liitesivua
Ohjaaja: Satu Kalliola
Sosiaalipolitiikka
Kesäkuu 2014

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Porin Karjarannan asukkaiden näkökulmasta osallisuutta sekä siihen vaikuttavia tekijöitä. Tavoitteena on vastata kysymyksiin 1) miksi halutaan vaikuttaa, 2) ketkä haluavat vaikuttaa sekä 3) miten halutaan vaikuttaa. Osallisuudella ei ole olemassa yhtä ja ainoaa määritelmää, minkä lisäksi sen voidaan sanoa olevan subjektiivinen kokemus. Tästä syystä tutkimuksessa halutaan vertailla kahden erilaisen ryhmän käsityksiä osallisuudesta sekä verrata niitä olemassa olevaan faktaan, eli aikaisempiin tutkimuksiin.

Tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen, ja tutkimusaineistona toimii kaksi Karjarannan asukkaiden ryhmähaastattelua. Ensimmäisessä ryhmässä oli seitsemän haastateltavaa, joiden keski-ikä haastatteluhetkellä oli 65,6 vuotta. Toisessa ryhmässä haastateltavia henkilöitä oli neljä ja heidän keski-ikänsä oli 24,3 vuotta. Haastattelut ovat puolistrukturoituja teemahaastatteluja, jotka ovat suoritettu vuoden 2013 ensimmäisellä neljänneksellä. Aineiston analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysin teorialähtöistä, eli deduktiivista menetelmää. Tässä menetelmässä luokittelu perustuu aikaisemmasta tutkimuksesta tai teoriasta tuotettuun viitekehukseen.

Tutkimuksen keskeisenä tuloksena voidaan todeta ongelman tai elämäntavan olevan yleisimmän syyn, joka aktivoivat ihmiset vaikuttamaan asuinalueensa asioihin. Haastateltavat arvioivat ihmisten toimivan viimeistään, kun omaa elämää kohtasi ongelma. Toisena keskeisenä tutkimustuloksena osallistujan stereotyyppinä puolestaan koettiin olevan yleisaktiivi henkilö, joka toimii monen vaikutuskanavan kautta. Kolmantena merkittävänä tutkimustuloksena voidaan mainita haastateltavien kokemus suoran toiminnan tehokkuudesta. Uskottiin että yhteisön voimalla on parempi mahdollisuus saada aikaan parhaat tulokset.

Tutkimukseen osallistuneet ryhmät edustivat eri ikäpolvia, minkä vuoksi haastateltavien näkemykset erosivat ajoittain toisistaan. Erityisesti politiikan rooli ja sen vaikutukset yksilön aktiivisuuteen tuottivat suuren näkemyseron ryhmien välillä. Tästä huolimatta asetettuihin tutkimuskysymyksiin saatiin lähes yksimieliset vastaukset, jotka mukailivat paljon aikaisempaa tutkimusta.

Avainsanat: aktiivisuus, kuntalainen, asuinalue sekä vaikuttaminen

UNIVERSITY OF TAMPERE

School of Social Sciences and Humanities

WALLIN, NOORA: Participation in residential area – Experiences of inclusion from residents of Karjaranta in Pori

Master's thesis, 57 pages, 2 pages of appendices

Social policy

Supervisor: Satu Kalliola

June 2014

This study inspects inclusion and the factors that affect it from the perspective of residents of Karjaranta city district. The purpose is to find answers to following questions: 1) Why do people want to influence, 2) Who want to influence and 3) In which way do people want to influence. There is not one certain definition for the term inclusion, and it can also be said to be a subjective experience. Due to this reason, this study aims to compare the views on inclusion of two different groups and compare them to the existing data, i.e. earlier researches.

The research method is qualitative and research material includes two group interviews with Karjaranta residents. The first group included seven interviewees, whose average age during the interview was 65.5 years. The second group included four interviewees and their average age was 24.3 years. The interviews were half-structured, themed interviews that were carried out during the first quarter of 2013. Theory-oriented, i.e. deductive method of content analysis was applied to analysing the materials. In this method, the classification is based on a frame of reference derived from earlier research.

The central result of the study was that a problem or a way of life are the most common causes, which activate people to influence the matters concerning their residential area. The interviewees assessed that people would become active, at the latest, when they faced a problem in their own life. Another central research result was that it was thought that a stereotype of a participating person was a generally active person, who works through several influencing channels. A third significant result was the interviewees' experience on the effectiveness of direct actions. It was believed that the best results could be achieved through communal actions.

The groups taking part in the study represented different age groups, due which the views of the interviewees differed from time to time. In particular, the role of politics and its impacts on the activity of an individual created a large difference between the views of the groups. Despite this, nearly unanimous answers were given to the research questions, and they reflected the earlier research quite well.

Key words: being active, citizen, residential area and influencing

Sisällysluettelo

1. Johdanto	5
2. Kunnallisen osallistumisen lähtökohdat	7
2.1 Itsehallinnon historia.....	8
2.1.1 Lähtökohdat itsehallinnolle.....	8
2.1.2 Kunnallisen itsehallinnon herääminen	9
2.1.3 Kohti nykypäivää	10
2.2 Kansalaisosallistuminen ja julkishallinto	11
2.3 Euroopan unionin suhde kansalaisten osallisuuteen	14
2.4 Demokratia	16
3. Osallistujat ja osallisuuden arviointi	18
3.1 Osallisuus	18
3.2 Osallistujat	20
3.2.1 Suomalaisten kokemuksia vaikuttamisen mahdollisuuksista Kansalaisbarometri 2009:n mukaan.....	22
3.3 Osallisuuden aktivointi	23
4. Tutkimuksen aineistot ja menetelmät	26
4.1 Tutkimusongelma	26
4.1 Haastattelumenetelmien soveltaminen	27
4.2 Aineiston käsittely	28
4.3 Aineiston analyysi	29
4.4 Validiteetti ja reliabiliteetti	30
4.5 Tutkimusetiikka.....	31
5. Tutkimuksen tulokset	32
5.1 Osallisuus ja aktiivisuus haastateltavien elämässä	33
5.1.1 Miten vaikutetaan.....	33
5.1.2 Mitä vaikuttamisesta tiedetään	34
5.1.3 Miksi halutaan vaikuttaa.....	36
5.2 Osallisuus yleisemmällä tasolla	38
5.2.1 Ajatuksia yksilön vaikutusmahdollisuuksista	38
5.2.2 Miten aktiivisuutta voidaan lisätä	40
5.2.3 Toimivat vaikuttamisen keinot.....	43
5.3 Osallisuus Suomessa.....	44
5.3.1 Aktiivinen ja passiivinen kansalainen	45
5.3.2 Suomalaiset osallistujina	47
6. Päätelmiä	50
7. Lähteet	54
8. Liite	58

1. Johdanto

Pro gradu -tutkielmani keskeiset teemat ovat kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen. Suomen virallisen tilaston (2012) mukaan vuonna 1976 kunnallisvaalien äänestysprosentti oli 78,5, minkä jälkeen luku on tasaisesti laskenut aina vuoteen 2012, jolloin äänestysprosentti oli 58,3. Äänestysprosentin lasku ei välttämättä kerro kuntalaisten kiinnostuksen vähentymisestä kunnan asioita kohtaan, vaan siitä on havaittavissa vaikuttamisen muutos. Kunnallisvaaleissa vaikuttamisen lisäksi myös muunlainen, vaalien välillä tapahtuva kansalaisten suora osallistuminen ja vaikuttaminen ovat vakiintuneet osaksi kunnallista demokratiaa. (Pekola-Sjöblom 2011, 173.) Lyhytkestoinen sitoutumisen kasvaminen on nähtävillä järjestömaailmassa (Hokkanen & Pirinen & Kuitunen 2014, 101).

Minulla oli onni päästä mukaan tähän projektimaisen ”täsmäosallistumisen” maailmaan SURE -hankkeen avulla. Porin kaupunki osallistui hankkeeseen vuosina 2009–2013 Euroopan aluekehitysrahaston Urbact II -ohjelman temaattisten verkostojen toimintaan. Verkostossa yhdeksän eurooppalaista keskisuurta kaupunkia hyödynsivät toistensa kokemuksia omien kohdealueidensa kehittämisessä. Keskinäinen tiedonvaihto perustui raportointiin, hyviä käytäntöjä esiin nostaviin opintomatkoihin sekä uusiin menetelmiin perehdyttäviin kansainvälisiin työpajoihin. Verkosto vahvisti poikkihallinnollista työskentelyä. Yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa laadittiin paikallinen toimintasuunnitelma, joka sisälsi kohdealuetta koskevia toimenpide-ehdotuksia. (Porin kaupunki, 2013.) Porin kohdealue oli Karjarannan kaupunginosa, jossa vuonna 2013 asukkaita oli 1182 (Porin kaupungin tilastollinen vuosikirja 2013, 14–15). Paikallisen toimintasuunnitelman laatimisessa keskityttiin maankäytön suunnittelun strategiseen kehittämiseen. Ryhmät suunnittelivat sellaisen kokonaisvaltaisen mielikuvan alueesta, joka ilmensi ympäristön ja toimintojen monipuolisuutta ja toimenpiteiden toisiaan tukevaa vaiheittaista yhteen sovittamista. (Porin kaupunki 2013.)

Osallistuin toimintaan hankkeen loppuvaiheessa, vuoden 2012 syksyllä. Suurin keskustelu hankkeen ympäriltä oli jo laantunut, ja mukana olivat enää aktiivisimmat toimijat. Nämä toimijat ja heidän kova innostuksensa asuinalueensa kehittämistyöhön olivat ratkaiseva tekijä pro gradu -tutkielmani aiheen valintaan. Ketkä olivat tämä harva ihmisjoukko, jotka halusivat käyttää omaa aikaansa asuinalueensa kehittämiseen, entä missä olivat loput

reilun tuhannen henkilön asuttamasta asuinalueesta? Tämän kysymyksen pohjalta tutkielmani tutkimuskysymykset muotoutuivat seuraavanlaisiksi:

- Miksi halutaan osallistua ja vaikuttaa?
- Ketkä haluavat osallistua ja vaikuttaa?
- Miten halutaan osallistua ja vaikuttaa?

Tutkimuskysymyksiin aion saada vastauksen juuri Karjarannan asukkaiden näkökulmasta. Toivon pystyväni tutkielman kautta hahmottamaan aktiivisten ja vähemmän aktiivisen asukkaan ajatusmaailmaa. Avainsanoja tutkimuksessani ovat osallisuus, aktiivisuus, kuntalainen, asuinalue sekä vaikuttaminen.

2. Kunnallisen osallistumisen lähtökohdat

Kuntalaisen osallistuminen ja vaikuttaminen ovat aiheita, joiden voidaan sanoa olevan yksi yleisen yhteiskunnallisen keskustelun teemoista. Olennaista osallisuuden esille nousussa on se, että usein suljetuksi ja keskittyneeksi kuvatulle vallankäytölle ja hallinnalle suomalaisissa kunnissa on haettu uudenlaista, avoimempaa ja hajautetumpaa toimintatapaa, jonka odotetaan tehostavan ja parantavan kuntien toimintaa. (Anttiroiko & Haveri & Karhu & Ryyänen & Stenvall 2007, 243, 261.)

Vuonna 1992 YK:n ilmastonmuutoskonventti teki Rio de Janeirossa 27-kohtaisen sopimuksen, jonka tarkoituksena oli edistää kestäväää kehitystä. Sopimus kantaa nimeä Rion julistus viitaten sopimuksen solmimiskaupunkiin. Julistuksen kymmenennen periaatteen mukaan valtion tulisi ratkaista ympäristön ongelmat yhdessä kansalaisten kanssa. (United Nations Environment Programme.) Kansallisella tasolla jokaisella tulisi olla mahdollisuus saada tietoa ympäristöstään ja osallistua päätöksentekoon. Valtion tulisi lisätä kansalaisten tietoisuutta ja osallistumista mahdollistamalla tiedonsaanti.

Julistuksen perintönä voidaan pitää monia erilaisia osallistumisen kokeiluja. Esimerkiksi kansalaisten mahdollisuus vaikuttaa suorien palaute- ja vaikutuskanavien kautta on uudenlaista kansalaisosallistumista (Häikiö 2005, 113). Lähidemokratian kehittäminen ja kansalaisten osallisuus ovat olleet kiinnostuksen kohteena niin paikallisella kuin globaalillakin tasolla.

Kansalaisten kiinnostus omaa ympäristöään kohtaan on keskeinen tema monella tasolla. Ilman kansasta kumpuavaa osallisuutta ei ole mahdollista harjoittaa esimerkiksi demokratiaa. Näin ollen nykyistä valtiomuotoa olisi mahdotonta toteuttaa. Kunnallinen itsehallinto ja Euroopan unionin toiminta poikkeaisivat myös suuresti siitä, minkälaisena ne tänä päivänä tunnemme. Onkin syytä tarkastella lähemmin osallisuuden suhdetta edellä mainittuihin, jotta pystytään ymmärtämään osallisuuden keskeisen roolin yhteiskunnassamme.

2.1 Itsehallinnon historia

Määriteltäessä sanaa itsehallinto on vaikeata löytää yksimielisyyttä saavuttanutta selitystä. Sanan selittäminen kertomatta sen suhdetta valtioon on mahdotonta. Itsehallinnon voidaan sanoa olevan jonkinlaista yhteiskunnallisen toiminnan vapautta valtioon nähden. (Heuru 2001, 11–14.) Itsehallinto mahdollistaa yhteisön jäsenten toteuttaa omaehtoista ja omavastuista toimintaa, jotta yhteiset asiat tulevat hoidetuksi.

2.1.1 Lähtökohdat itsehallinnolle

Kunta voidaan nähdä yhdenlaisena itsehallinnon yksikkönä. Kaikilla asukkailla on mahdollisuus osallistua toimintaan sekä jossain määrin yhteiseen päätöksentekoon. Historian valossa voidaan todeta, että nykytilanteesta poiketen yhteisiin päätöksiin osallistuminen oli vain harvojen yksilöiden etuoikeus. Jo institutionaalisia sukuja voidaan pitää aikansa itsehallinnollisina yksikköinä. Kuitenkin kaupunkilaitoksen on nähty olevan varsinaisesti itsehallinnon alkulähde. Muuhun Eurooppaan verrattuna suomalainen kaupunkilaitos syntyi myöhään ja kooltaan vaatimattomana, siitä huolimatta se toteutti poliittisten yksiköidensä kautta itsehallintoa. (Heuru 2001, 10.) Muinaispohjoismaisen ja -germaanisen käsityksen mukaan itsehallinnon historian alkutaipaleella poliittisten yksiköiden, asuinalueiden talonpojat päättivät käräjillään yhteisistä asioista. Heidä koskevia päätöksiä ei ollut mahdollista tehdä ilman heidän hyväksyntäänsä. (Haveri 2003, 26.)

Muinaisajan käräjillä, itsehallintoa toteutettaessa hallinto ja lainkäyttö liittyivät tiukasti toisiinsa. Käräjille osallistuneet vapaat talonpojat edustivat koko sukuaan ja heidän valtansa perustuikin suvun johtajuuteen, miehisyyteen ja maan omistukseen. Suvun edustajat sopivat keskenään sopimuksista ja mahdollisesti myös rangaistuksista. Kyse ei siis ollut kansanvallasta, sillä pitkään ihmisiä ei koettu yksilöinä vaan osana suurempaa kokonaisuutta, jonka tarpeet ja tahdon määrittelivät sukujen päämiehet. (Heuru 2001, 11.) Valta oli siis jakautunut vain pienelle ihmisryhmälle, jonka oikeutena ja velvollisuutena oli tehdä koko yhteisöä koskevat päätökset. Itsehallinto perustuikin sukujen välisiin sopimuksiin, eikä ulkopuolisen tahon velvoittamiin säännöksiin.

Äänestäminen, tai enemmistöpäätös, eivät olleet osana yhteiskunnallista päätöksentekoa. Lisäksi demokratian oli mahdollista nähdä toteutuvan vain samanarvoisten ihmisten välillä.

Kuitenkin kärjäkivien perintönä voidaan nähdä olevan itsehallinto, joka muodostui yhteistoiminnan tarpeesta eikä ylemmän tason määräyksistä. (Heuru 2001, 11–12.) Nämä itsehallinnon alkumetrit ovat vaikuttaneet voimakkaasti suomalaiseen ajatteluun ja edesauttanut kuntalaitoksen kehitystä ja muotoutumista (Haveri 2003, 26). Menneisyyden paikallisen itsehallinnon perintönä voidaankin nähdä nykyinen kuntalaitos, ja sen vaikutus demokratiaan.

2.1.2 Kunnallisen itsehallinnon herääminen

Autonomian aikakautena vallitsi itsevaltiutta tukeva ilmapiiri. Itsehallinnon ei koettu olevan ihmisen synnynnäinen oikeus, ja kuntien syntyyn johtanutta vaikutusta saatiin odottaa aina romantiikan ja liberalismiin yhteyteen. Nämä kaksi ideologiaa ovat hyvin erilaisia ja osittain myös ristiriidassa toistensa kanssa, mutta kummassakin itsehallinnon koettiin olevan hyödyllinen, vaikkakin eri syistä. (Haveri 2003, 26.)

Romantiikan aikakausi ihaili muinaista vapaiden miesten harjoittamaa itsehallintoa ja pyrki vahvistamaan kansan kansallisuusaatetta. Lainsäätäjien tietoisuuteen haluttiin tuoda kansalaisten kyky järjestää omia hallintoasioitaan. (Haveri 2003, 26.) Romantiikka pyrki siis korostamaan yksilön vapautta ja kykyä hoitaa omia asioitaan. Romantiikan aikana heräteltiin myös kansallista heräämistä ja kansallista itsetuntoa.

Liberalismi puolestaan halusi rajoittaa valtiollista määräysvaltaa, joten paikallinen itsehallinto sopi hyvin ideologian tavoitteisiin. Ideologian mukaan valtion tulisi siirtää tiettyjä tehtäviään paikallishallintoon, jotta se pystyisi paremmin keskittymään oikeudenhoitoon. (Haveri 2003, 26–27.) Itsehallinto ja ihmisten paikallinen itsemääräämisen valta sopi hyvin osaksi vapautta korostavaa liberalismia.

Vapautta ja kansaa yhdistävistä aatteista huolimatta kunnallishallinnon perustaminen tapahtui lopulta ylhäältä käsin. Kunnallishallinnot perustettiin vuonna 1865 luomalla maalaiskuntia koskeva kunnallisasetus. Tämä tapahtui ilman kansan vaatimuksia, ja saikin osakseen kansalaispiirien edustajien vastustuksen. (Heuru 2001, 12–13.) Asetus ei ensimmäisinä olemassaolonsa vuosina edesauttanut tavallisten kansalaisten elämää. Kunnallisasetuksen luomisen jälkeen aina vuoteen 1873 asti kaupunginhallinto ja sen alaiset elimet pyrkivät pääasiassa vain varmistamaan hyvät edellytykset kaupungin

porvarien toimeentulolle.(Anttonen 2000, 26.) Kunnallishallintojen luominen ei tapahtunut kansalaisten toiveesta, vaan tahtotila tuli ylemmältä taholta. Ne eivät myöskään tarjonneet mitään tavalliselle kansalaiselle, vaan ajoivat jo valmiiksi hyvässä asemassa olevien ihmisten etuja. Itsehallinto onkin aikojen alusta suosinut niitä, joilla on mahdollisuus saada äänensä kuuluviin, olivat nämä sitten porvareita tai vapaita miehiä.

1800- ja 1900-lukujen taitteessa kunnallishallinto astui askeleen demokraattisempaan suuntaan. Kaikki sai alkunsa työväen aatteiden rantautuessa Suomeen, samaan aikaan kun talonpoikien itsetunnossa tapahtui merkittävä nousu. Muutosta olivat myös vauhdittamassa liberalistit, sivistyneistö ja säätyläiset. (Heuru 2001, 13.) Myötätuulta ei kuitenkaan jatkunut pitkään, sillä porvariston ja työväestön välinen kuilu aiheutti kapinointia, minkä johdosta lopulta Suomi ajautui sisällissotaan. Tämän seurauksena pysähtyi hetkellisesti demokraattisen kansalaisyhteiskunnan kehitys, valtion kontrollitehtävän vahvistuessa. (Anttonen 2000, 45.)

2.1.3 Kohti nykypäivää

Vuoden 1865 kunnallisasetuksen luomisen jälkeen on tapahtunut paljon uudistuksia. Asetus on kuitenkin onnistunut säilyttämään tähän päivään asti keskeisimmät perusasiat lähes täysin muuttumattomina. Merkittävimpinä muutoksina vuodelta 1865 voidaan pitää seurakunnan ja kuntien hallinnon erottamista toisistaan, maalaiskuntien luomista ja niiden toimivallan ja tehtävien määrittelyä sekä kuntien mahdollisuus itsehallintoon ja verotusoikeuteen. (Haveri 2003, 27.)

Toisin kuin vuoden 1865 kunnallisasetus kunnat ovat kokeneet suuria muutoksia vuosikymmenten kuluessa. Aina 1920-luvulle asti kunnat olivat itsenäisiä suhteessa valtioon. Niiden tehtävänä oli järjestää köyhäinhoito ja kansanopetus omista resursseistaan parhaaksi näkemällään tavalla. Kuitenkin 1930-luvulta lähtien valtion määrätessä kunnille tehtäviä alkoi byrokratisoituminen. (Haveri 2003, 27.) Valtio alkoi vähitellen lisätä kunnan tehtäviä, lisäten samalla omaa käskyvaltaansa. Vuotta 1960 voidaan pitää kunnan itsehallinnon kannalta ratkaisevana hetkenä, sillä valtion laajentaessa hyvinvointitehtäviään muuttui kunnista osa suurempaa palveluja tuottavaa koneistoa. (Haveri 2003, 27.) 1930-luvulta lähtien kuntien ja hallinnon valtasuhteet

muuttuivat, huipentuen 1960-lukuun jolloin kunnat voitiin nähdä hallinnon päätösten toimeenpanijoina.

Kuntien rooli tiukassa valtion hallinnon otteessa säilyi aina 1980-luvulle asti. Kuitenkin 1980-luvun lopussa itsehallinnon suunta kääntyi uudelleen. Hallintouudistukset, kuten valtion yksityiskohtaisen ohjauksen vähentäminen ja ratkaisuvallan siirtäminen paikallistasolle, ovat olleet yrityksiä lisätä kunnallista itsehallintoa. Uudistusten vaikutus on kuitenkin vähäinen, sillä itsehallinnon lisäksi valtio on ohjannut lisää tehtäviä kunnille. Tehtävien täyttämiseksi valtio ei kuitenkaan tarjoa riittävää rahoitusta, aiheuttaen kunnille taloudellisen liikkumavaran kaventumisen. (Haveri 2003, 28.) Kasvaneet menot ja tiukka budjetti siis rajoittavat lisääntyneen itsehallinnon tarjoamia mahdollisuuksia.

Tämän päivän kuntien tehtäväkenttä ja vastuu palvelujen järjestämisestä ovat erittäin laajat. Kunnallishallintojärjestelmä Suomessa on murroksessa, mikä väistämättä vaikuttaa myös kunnan rooliin. (Jäntti 2011, 336.) Keskeinen määrittäjä kunnalliselle itsehallinnolle on eduskunnan perustuslakivaliokunta, joka pohjaa näkemyksensä institutionaalisen suojan käsitykseen. Tämä varmistaa kuntien säilymisen osana maan hallintorakennetta. (Ryynänen & Uoti 2013, 59.)

Hallinto-ohjelmien ja vastaavanlaisten periaatepäätösten vakiolausumiin kuuluu kunnallisen itsehallinnon vahvistaminen. Se, mitä tällä periaatteella käytännössä tarkoitetaan ja miten sitä lähdetään toteuttamaan, jakaa mielipiteitä. (Ryynänen & Uoti 2013, 60.)

2.2 Kansalaisosallistuminen ja julkishallinto

Kahta yhteiskunnan peruspilaria, valtiota ja kunnallista itsehallintoa, kutsutaan yhteisesti julkishallinnoksi. Yhteensä ne kaksi muodostavat julkisen hallinnon kaksi eri tasoa, jotka vaikuttavat toisiinsa ja ovat toistensa kanssa vuorovaikutuksessa. (Harisalo & Aarveaara & Stenvall & Virtanen 2007, 21.) Kansalaisosallistuminen ja oma vastuu ovat nousseet viime vuosikymmeninä keskeisiksi teemoiksi niin Euroopan neuvostossa kuin julkishallinnollisella tasollakin. Osallisuus on eräänlainen kattojärjestelmä, joka kerää alleen erilaisia lähestymistapoja ja näkökulmia. Osallisuus hahmottuukin 2010-luvun politiikka- ja hyvinvointiohjelmissa samanaikaisesti sekä tavoitteeksi että keinoksi lisätä ja

edistää yhteiskunnan tasa-arvoa ja sosiaalista koheesiota. Lähtöoletuksena on, että osallisuutta lisäämällä kasvatetaan yksilötason hyvinvointia, mikä puolestaan heijastuu yhteiskuntaan sosiaalisena kestävyytensä, eheytenä sekä luottamuksen lisääntymisenä. (Era 2013, 12.)

Valtiovarainministeriö on julkaisussaan 86/2013 ilmoittanut, että yhdeksi kärkitavoitteeksi kuntalain kokonaisuudistuksessa nostetaan kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistaminen. Osallisuuden merkityksen korostaminen on myös demokratian olemassaolon ja kehityksen kannalta elintärkeää. Demokratian toteutuminen ja kuntalaisten osallisuuden mahdollistaminen ovat varmistettu niin kansallisissa kuin kansainvälisissä periaatteissa ja sopimuksissa. (Haveri & Stenvall & Majonen 2011, 222–225.)

Valtuuston on pidettävä huolta siitä, että kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on edellytykset osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan.
(Kuntalaki 356/1995, 27§ 1mom)

Osallistumisen muotoja ja sisältöä muokkaavat monet ohjeistot, normit, toimintakäytännöt, sekä poikkihallinnolliset politiikkaohjelmat kuten kansainväliset ihmisoikeussopimukset (Haveri & Stenvall & Majonen 2011, 225). Esimerkiksi suosituksellaan (R (2001) 19) koskien kansalaisten osallistumista kunnallisella tasolla Euroopan neuvosto on kehottanut jäsenvaltioitaan ryhtymään toimenpiteisiin. Kansalaisia tulisi rohkaista ottamaan osaa ja vaikuttamaan kuntansa asioihin. Euroopan neuvoston suosittamat toimenpiteet ovat taattu jo kuntalain 29 § pykälässä seuraavasti:

Kunnan on tiedotettava asukkailleen kunnassa vireillä olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä ratkaisuista ja niiden vaikutuksista. Kunnan on laadittava tarvittaessa katsauksia kunnan palveluja, taloutta, ympäristönsuojelua ja maankäyttöä koskevista asioista. Asukkaille on myös tiedotettava, millä tavoin asioista voi esittää kysymyksiä ja mielipiteitä valmistelijaille ja päättäjille.

Milloin kunnan tehtävä on annettu yhteisön tai säätiön hoidettavaksi, kunnan on sopivin tavoin tiedotettava asukkailleen yhteisön tai säätiön toiminnasta. (Kuntalaki 365/1995, 29§)

Säännös ei anna suoria käskyjä toimintaan, vaan viittaa mahdollisiin toimenpiteisiin, jotka mahdollistavat kansalaisvaikuttamisen. Kuitenkin kuntalain säännökset ovat sellaisenaan kuntaa velvoittavia. (Heuru 2011, 60–61.) Ohjeita ei siis tarkkoihin toimenpiteisiin anneta, vaan kuntalain pykälä on suuntaa antava. Nykyisen kuntalain mukaan kuntalaisella on mahdollisuus osallistua palveluja koskevaan päätöksentekoon niiden suunnittelu-, valmistelu-, päätös-, sekä toimeenpanovaiheissa. Vastaavat käyttäjälähtöisen innovaatiotoiminnan vaiheet ovat ideointi-, suunnittelu-, testaus- sekä toteutusvaihe (Ks. kuvio, Kuntaliitto 8/ 2012, 10–11.) Todellisuudessa alueellisten toimielinten kautta tapahtuva vaikuttaminen niin suunnitteluun, kuin päätöksentekoon, on kuitenkin usein hankalaa, sillä alueellisten toimijoiden ja kunnan päätöksentekijöiden välinen linkki on heikko, jonka lisäksi toimijoita ei osata riittävästi hyödyntää (Valtiovarainministeriö 2012, 115).

Päätöksentekoprosessin vaihe	Esilletulo	Valmistelu	Päätöksenteko	Toimeenpano
Suoran demokratian osallistumismahdollisuudet	Asiakaskyselyt	Kaupunki-foorumi	Aluelautakunta	Talkootyöt
Palveluprosessin vaihe	Ideointi	Suunnittelu, konseptointi	Testaus, mallinnus	Toteutus
Käyttäjälähtöisen demokratian osallistumismahdollisuudet	Havainnointi, haastattelut, käyttäjäprofiili	Kuvakäsikirjoitus, palvelupolku	Prototyypit, pilotointi	Yhteisö/ käyttäjät toteuttavat itse

Kuvio Palvelun käyttäjän osallistumismahdollisuudet suoran demokratian ja käyttäjälähtöisen innovaatiotoiminnan keinoin. Kuntaliitto 8/2012

On kuitenkin myös muistettava, että kuntalaisen roolin muodostumiseen vaikuttaa myös tämän oma vaatimustaso ja henkilökohtainen kiinnostus osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Enemmistön elämässä osallistuminen ja vaikuttaminen muodostavat vain eräänlaisen reuna-alueen ja siten tuskin näyttelevät suurta roolia. Ongelmana on paikallisen tason pulmien jääminen laajempien ja ihmistä voimakkaammin koskettavien ongelmien jalkoihin. (Anttiroiko & Haveri & Karhu & Rynänen & Stenvall 2007, 262.) Näkemyksen mukaan ihmisten henkilökohtaiseen elämään liittyvä problematiikka ajaa kunnallisen ja yhteiskunnallisen osallistumisen edelle. Minkälaisia vaikuttajia ja osallistujia lapsista ja nuorista kasvaa, onkin yksi avainkysymys itsehallinnon tulevaisuuden kannalta. (Haveri ym. 2011, 226.) Kuntalaisen roolin muodostuminen on myös siis kuntalaisen omalla vastuulla, lisäksi tämä toimii roolimallina tulevaisuuden osallistujille.

Huolimatta siitä, että viime vuosien äänestysprosentit kertovat ikävää tarinaa, suomalaisille kunnallinen itsehallinto ja demokratia ovat perusarvoja. Kuitenkaan kuntalaiset eivät tutkimusten mukaan ole tyytyväisiä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksiin. Tyytymättömyys ei tullut yllätyksenä, sillä runsaasta keskustelusta huolimatta merkittäviä käytännön uudistuksia ei ole syntynyt. (emt., 243.) Ilman jokaisen kuntalaisen ulottuvilla olevia vaikuttamisen kanavia asukkaat eivät kykene täyttämään omaa velvollisuuttaan; paikkakuntansa asioiden ajamista.

Kunnallisen itsehallinnon peruseriaatteena voidaan pitää asukkaiden velvollisuutta huolehtia paikkakuntansa asioista. Vastuu on yhteinen, eikä sitä tule siirtää toisaalle. Muutoin hyvinvointiyhteiskuntamme kulmakivi, jonka tarkoituksena on mahdollistaa kunnallisen itsehallinnon kautta tapahtuva toiminta, heikkenee. Oikeuksien lisäksi kuntalaisilla on siis vastuuta. Kuitenkin tämä seikka on jäänyt huomiotta niin lainsäätäjiltä kuin kunniltakin. Kuntalaisen vastuu on viime vuosina väistynyt asiakasroolin tieltä. Korostettaessa perusoikeuksia vastuu on jäänyt huomiotta. (Heuru 2011, 67–68.) Viime aikojen trendinä voidaan pitää asiakkuutta ja oikeuksia korostamista. Oikeuksien korostamisessa ei ole mitään väärää. Sen sijaan ajateltaessa kuntalaista kunnan asiakkaana kuntalaisen rooli on ulkopuolinen.

Kuntalaisen rooli asiakkaana ja osallistujana, samoin kuin osallistumisen ja vaikuttamisen voimakkuus, riippuvat asukkaan oman panoksen lisäksi kunnan toiminnasta. Poliittinen ja hallinnollinen kulttuuri, valtuuston aloitteellisuus ja toiminnan avoimuus, määrittelevät puitteet sekä rajat asukkaan mahdollisuuksille. (Haveri ym. 2011, 243.) Kunnan toiminnan ollessa läpinäkyvää ja vastaanottavaa on kuntalaisen helppo osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon, mikä puolestaan on aitoa osallisuutta.

2.3 Euroopan unionin suhde kansalaisten osallisuuteen

Tutkimuksen ajatus sai alkunsa EU-rahoitteisen SURE-hankkeesta, jonka tavoitteena oli kehittää asuinalueita asukkaiden toiveiden pohjalta. Hankkeessa asukkaiden rooli oli keskeinen, sillä he olivat asuinalueensa parhaita asiantuntijoita. EU rahoittaa vuosittain lukuisia SURE:n kaltaisia oikeat ihmiset keskiöön nostavia hankkeita. Osallisuus ja vaikuttaminen ovatkin nousseet Euroopan unionissa aikaisempaa suurempaan rooliin.

EU:n kansalaisilla on mahdollisuus vaikuttaa EU-politiikkaan äänestämällä Euroopan parlamentin vaaleissa sekä kansallisissa vaaleissa. Edustuksellisen demokratian lisäksi Lissabonin sopimukseen pohjautuen 1. huhtikuuta 2012 alkaen kansalaisilla on ollut mahdollisuus tehdä EU:n kansalaisaloitteita. Kullekin jäsenmaalle on määritelty allekirjoitusten vähimmäismäärä, joka perustuu Euroopan parlamentin jäsenmäärään. Suomesta allekirjoituksia tulee kerätä vähintään 9 750 kappaletta. (Eurooppa-tiedotus, Vaikuttaminen, 2013.) Kansalaisaloitteen kaltaisiin osallisuuden ja vaikuttamisen menetelmiin on kiinnitetty laajemmaltikin huomiota Euroopan unionissa.

Siitä huolimatta, ettei EU voi antaa käskyjä jäsenvaltioilleen, on tämä pyrkinyt vaikuttamaan niin sanottujen pehmeiden keinojen avulla asioihin, kuten sosiaaliseen syrjäytymiseen ja vastuun jakamiseen. Lissabonin strategian ensimmäisen kymmenvuotiskauden päätyttyä vuonna 2010 julkaistiin strategia nimeltä Eurooppa 2020. Nimen tarkoituksena oli viitata jatkuvuuteen edelliseen strategiaan nähden. Tämä kuitenkin oli lähtökohdiltaan edeltäjänsä kriittisempi. Kriittisyyden oli tarkoitus luoda tilaa uusille yhteiskuntapolitiittisille avauksille. (Ulkoasiainministeriö 2013, 108.) Eurooppa 2020 toimeenpaneva ydin muodostuu seitsemästä lippulaivahankkeesta, jotka jakautuvat eurooppalaiseen ja kansalliseen tasoon. EU:n tasolla komission tavoitteena on:

Muuntaa sosiaalisen syrjäytymisen ja sosiaalisen suojelun avoimen koordinaation menetelmän yhteistyön, vertaisarviointien ja käytäntöjenvaihdon foorumiksi, sekä välineeksi, jolla edistetään julkisten ja yksityisten toimijoiden sitoutumista sosiaalisen syrjäytymisen vähentämiseen ja konkreettiseen toimintaan muun muassa rakennerahastojen, erityisesti Euroopan sosiaalirahaston (ESR) kohdennetulla tuella (Ulkoasianministeriö 2013, 111).

Kansallisella tasolla jäsen valtioiden tulee:

Edistää kollektiivisen ja yksilöllisen vastuun jakamista köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnassa (Ulkoasianministeriö 2013, 111).

Euroopan komission mukaan Eurooppa 2020 -strategialla tähdätään älykkääseen, kestävään ja osallistavaan kasvuun. Sen tarkoituksena on nostaa vähintään 20 miljoonaa

ihmistä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen kierteestä ja kohottaa 20–64-vuotiaan väestön työllisyys 75 prosenttiin. (Euroopan komissio, 2014). Euroopan talouden ollessa laskusuhdanteessa, työttömyyden, köyhyyden, sekä sosiaalisen syrjäytymisen lisääntyessä on lähdetty hakemaan apua kestävästä ja osallistavasta kasvusta. On siis mahdollista olettaa, että osallisuus näyttelee suurta roolia Euroopan taloudellisen tilanteen pelastamisessa

2.4 Demokratia

Puhuttaessa osallisuudesta ja sen merkityksestä ympärillä olevaan yhteiskuntaan ei voida ohittaa demokratian ja osallisuuden välistä suhdetta. Osallisuuden avulla on mahdollista lisätä ja kehittää demokratiaa ja antaa tälle täten oikeutuksen. Demokratia puolestaan mahdollistaa ihmisten osallisuuden ja kuulluksi tulemisen. Tämä parivaljakko on siis kiinteästi toisiinsa yhteydessä, minkä takia on syytä tarkastella demokratiaa lähemmin.

Adhémar Esmein mukaan enemmistövalta on ”yksinkertainen ajatus, joka on helppo hyväksyä suoralta kädeltä; sen luonteeseen kuuluu, ettei se suosi ketään etukäteen ja asettaa kaikki äänestäjät samalle viivalle” (1927, 330). Demokratiassa keskeistä on hallitsijan kansalta saama oikeutus hallitsemiseen. Demokratian ytimenä voidaan nähdä vallan legitimitietin perustaminen enemmistön päätökseen, mikä poikkeaa suuresti vanhan maailman tyylistä, jossa vähemmistöllä oli valta päättää kaikkien puolesta. (Rosanvallon 2013, 11–12.) Tosin alun perin demokratia oli kansalaisten, eli vapaiden miesten vallankäyttöä, ”kansan kautta ja kansan hyväksi” (Harju 2003, 108).

Demokratiaa voidaan toteuttaa monella tavalla. Välttämättömiä elementtejä demokratialle kuitenkin ovat rehelliset vaalit, vastuunalainen hallitus, sekä kansalaisten perusoikeudet. Optimaalisessa tilanteessa suuri osuus kansasta osallistuu yhteiseen päätöksentekoon, joko suoranaisesti tai valvomalla poliittisten edustajien toimintaa. (Ulkoministeriö 2010, 30.) Toimiakseen demokratian tulee taata kansalaisille läpinäkyvä ja toimiva koneiston, jonka pohjalta on mahdollista tehdä päätöksiä ja toimia vaikuttajina. Kansalaisten tulee vastavuoroisesti käyttää omaa valtaansa, jotta toimiva demokratia voidaan taata tulevaisuudessakin.

Demokratiaa voidaan toteuttaa monella tavalla, esimerkiksi suoran demokratian avulla kansalaiset voivat vaikuttaa itse päätöksentekoon muun muassa kansanäänestyksen kautta. Suoran demokratian periaatteena on, että kansalaiset ovat itse oman elämänsä ja elinympäristönsä parhaita asiantuntijoita. Tämän takia heillä tulee olla oikeus osallistua päätöksentekoon sekä omien asioidensa ajamiseen. Edustuksellinen demokratia perustuu ajatukseen enemmistön päätöksestä. Jokaisella ihmisellä on yksi ääni. Näin ollen jokainen kansalainen on samalla viivalla asemastaan huolimatta. Osallistuvalla demokratialla puolestaan tarkoitetaan kansalaisten toimintaa poliittisessa päätöksenteossa muinakin aikoina kuin vaalien yhteydessä. Osallistuva demokratia ei välttämättä ole itsenäinen kokonaisuus, vaan sitä voidaan harjoittaa edustuksellisen demokratian yhteydessä esimerkiksi olemalla yhteydessä päättäjiin, tekemällä kirjelmiä kaupunginhallitukselle tai vaikuttamalla poliittiseen päätöksentekoon. (Oikeusministeriö 2010, 31–32.) Toteutettiin demokratiaa millä muodolla tahansa, keskeisessä asemassa on kansasta lähtöisin oleva tahto ja toiminta.

3. Osallistujat ja osallisuuden arviointi

Nykymaailman monikulttuurisuus, elämäntyylien heterogeenisyys ja uskomusjärjestelmien eriytyminen ovat muuttaneet modernin yhteiskunnan postmoderniksi. Arvojen moninaistuesssa ja perinneyhteisöjen heikentyessä, yksilöillä on mahdollisuus valita ne kohteet, joihin käyttää omat voimavaransa. Ennen arvot omaksuttiin perheeltä tai lähiyhteisöltä. Nykyään ihminen saa ja ihmisen pitää valita arvonsa itse. (Harju 2003, 155.) Nykymaailman valinnanvapaus on nähtävillä myös uusien osallistumistapojen jokaiselle jotakin tarjoavassa kirjossa.

Kansalaisraadit, kansalaisaloitteet, lähidemokratia ja muut osallisuutta ja osallistumista lisäävät väylät tuovat uusia vaikuttamistapoja edustuksellisen demokratian rinnalle. Niiden parantaessa poliittisen järjestelmän hyväksyttävyyttä, ei ole varmuutta niiden kyvystä lisätä kansanvaltaa. (Korvela & Rinne 2014.)

3.1 Osallisuus

Osallisuudelle on vaikeata antaa yksiselitteistä määritelmää. Käsitteessä on kuitenkin keskeistä asukkaiden rooli toiminnan subjekteina. Subjektina olemisella tarkoitetaan sitä, että asukkaalla on mahdollisuus vaikuttaa oman elinympäristön asioihin ja päätöksen tekoon olemalla samalla vastuussa omista tekemisistään. Tällöin kokemus vaikuttamisesta on tilasidonnaista huolimatta siitä, mikä on osallistumisen lopputulos. (Haveri ym. 2011, 243.)

Osallisuuden kokemus on tärkeää, sillä se synnyttää halua vaikuttaa oman elinympäristönsä asioihin ja olla osa yhteisöä. Osallisuuden vastakohtana voidaankin pitää välinpitämättömyyttä ja tunnetta siitä, että oman ympäristön toiminta on yhdentekevää. Kokiessaan oman panoksensa merkityksettömäksi pahimmassa tapauksessa on vaarana vieraantua yhteisöstä. Ihmisen vieraannuttua yhteisöstään hän saattaa menettää suhteen ympäristöönsä, työhönsä ja jopa itseensä. Vahvimmillaan tämä tunne näyttäytyy tarkoituksettomuutena. (Gratschel & Kiilakoski 2007, 11–12.) Yksilöt ja ryhmät toimivat omien kokemustensa pohjalta, omista lähtökohdistaan. Tästä syystä ihmisten aloitteellisuuden ja osallistumisen edellytyksenä on, että toiminta on merkityksellistä ihmisen oman elämän kannalta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 1994, 66.) Anttiroiko on erottanut osallistumisen ja osallisuuden käsitteen niin, että osallistumisessa on kyse toiminnallisuudesta, kuten poliittisesta vaikuttamisesta, kun taas osallisuus on yksilön

identiteettiin sidottu kokemus yhteisöön kuulumisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa sen toimintaan (Anttiroiko 2003, 16).

Osallisuus edellyttää vallan ja vastuun jakamista. Yksilölle on annettava mahdollisuus toimia. Ei siis ainoastaan riitä, että asukkaat voivat ilmaista oman mielipiteensä, vaan yhteisten päätösten ja toiminnan tulisi perustua yhteiselle mielipiteelle. Mielipiteen ilmaiseminen on myös asukkaan velvollisuus, osallisuuteen liittyä oikeuden lisäksi velvoittava näkökulma. (Gratschel & Kiilakoski 2007, 14.) Mielipiteen ja tahdon ilmaiseminen on asukkaan vastuulla, sillä muutoin päättäjien on mahdotonta tunnistaa asukkaiden tarpeita. Alueen kehityksen kulku on siis jokaisen asukkaan vastuulla.

Osallisuus on tärkeää asukkaille, jotta heidän toiveensa ja ajatuksensa otettaisiin huomioon yhteisessä päätöksenteossa. Osallisuus on kuitenkin merkittävää myös laajemmassa merkityksessä. Hyvin harva ihminen mieltää osallisuuden huonoksi asiaksi. Sen on nähty olevan myös yksi keskeinen menestyksen avain länsimaiselle demokratialle. Tosin sille löytyy myös jonkin asteista vastusta, sillä toisten mielestä demokratian laatu saattaisi tehostua, jos osallistujien aste laskisi. (Birch 2007, 145.) Mielipiteitä ollessa vähemmän päätöksenteko on huomattavasti helpompaa. Saadun informaation määrä tällöin on vähäisempää. Päätöksenteko saattaa olla helpompaa, kun on vähemmän ”lusikoita sopassa”. Vaarana tässä kuitenkin on se, että kyseinen ”soppa” miellyttää vain marginaalia väestöryhmää.

Olivatpa hallituskoneistot demokraattisia tai eivät, osallisuus voidaan aina tietyllä tasolla oikeuttaa tarpeiden täyttämisen vuoksi. Henkilöt, jotka tekevät paikallisia tai kansallisia päätöksiä toimivat tehokkaammin, kun he ovat tietoisia ongelmista, tarpeista sekä asenteista, joita asukkailla tai yhteisöillä on. Tehokkuuden nimissä onkin taattava avoimia kommunikoinnin kanavia, joiden kautta yksityiset kansalaiset tai valitut edustajat kykenevät jakamaan tärkeää informaatiota päätöksentekijöille. (Birch 2007, 145–146.) Tehdyt päätökset toimivat ja miellyttävät kansaa enemmän, jos heille on tarjottu mahdollisuus osallistua sekä antaa omaa tietoaan päätöksentekijöiden käyttöön.

Hallinnon näkökulmasta kansalaisten osallisuus edistää yksilön mukautumista vapaaehtoisesti hallinnon sääntöihin ja velvoitteisiin. Ihmisten saadessa mahdollisuuden valita virkamiehiä, kertoa näkemyksistään sekä painostaa päättäjiä, he todennäköisemmin pitävät hallituksen päätöksiä legitiimeinä, vaikka eivät niitä puoltaisi. Tämä olikin syynä siihen miksi aikoinaan Euroopan monarkit loivat parlamentaarisia elimiä. (Birch 2007, 146).

Osallisuus hyödyttää siis kansalaisten lisäksi hallintoa, sillä kansalaisten osallisuuden kautta näiden on mahdollista oikeuttaa omia päätöksiään, sekä omaa valta-asemaansa.

3.2 Osallistujat

Minkälaiset ihmiset haluavat käyttää omaa mahdollisuuttaan osallisuuteen vaikuttaakseen asuinalueensa tai kuntansa asioihin? Entä minkälaisia motiiveja kätkeytyy heidän toimintansa taakse? Yhtä määrättyä mallia tuskin on mahdollista löytää ja jokaisen tarkoitusperät toimintaan ovat erilaiset. On kuitenkin selkeästi havaittavissa osallisuuden kasautuminen. Henkilöt, jotka ovat aktiivisesti mukana jossakin osassa kunnallishallintoa, ovat ennustettavasti toisia aktiivisempia myös muissa kunnallishallinnon tehtävissä. (Koski 1995, 31–34.) Nämä niin sanotut yleisaktiivit henkilöt aktivoituvat usein vaihtelevien vaikuttamiskanavien puitteissa (Pekola-Sjöblom & Helander & Sjöblom 2008, 249). Ihmiset, jotka ovat aktiivisia oman elinympäristönsä suunnittelussa ja kehittämisessä, ovat yleisesti muita aktiivisempia kansalaisia. He eivät tyydy käyttämään vain yhtä kanavaa, vaan ovat valmiita toimimaan siellä, missä on mahdollista tulla kuulluksi.

Valtiovarainministeriön suorittaman selvityksen pohjalta paljastui selkeästi aktiivisten toimijoiden ikääntyminen sekä heidän vähäinen määränsä. Ilmiö ei ole uusi, sillä saman ongelman kanssa kamppaillaan niin yhdistystoiminnassa kuin edustuksellisessa demokratiassakin. Ongelmasta kielii vaikeus löytää nuoria ehdokkaita luottamustehtäviin. Esimerkkinä voidaan käyttää viime kunnallisvaaleja, joissa valittujen edustajien keski-ikä oli selkeästi valtaväestöä korkeampi, lisäksi he olivat äänioikeutettuja keskimääräisesti korkeammin koulutettuja. (Valtiovarainministeriö 2012, 127.)

Selvityksen mukaan samat hyväosaisuudesta kertovat tekijät, kuten koulutus, varallisuus ja asema ovat tekijöitä, joiden avulla voidaan selvittää kuntalaisten aktiivisuutta (Emt., 2012, 127). Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi aktiivisuudesta kertovia tekijöitä ovat perhe ja asuinuodet kyseisessä kunnassa. Kuntaliiton vuosina 1996- 2004 suorittaman tutkimuksen mukaan aktiivisimman ryhmän muodostavat 50-59 -vuotiaat henkilöt, joiden lisäksi 60-69-vuotiaiden kiinnostus osallisuutta kohtaan on tasaisesti lisääntynyt vuosien aikana. (Pekola-Sjöblom ym., 2008, 250.) Näillä kaikilla mainitulla aktiivisuutta lisäävillä

tekijöillä on yhteistä niiden kyky lisätä vakautta ja turvallisuutta yksilöiden elämään. Anirudh Krishnan (2008, 86) mukaan sosiaalinen pääoma onkin yhteydessä osallisuuteen.

Nuoret ja erityisryhmät ovat tutkimuksissa erottuneet joukosta vähäisellä aktiivisuudellaan. Erityisryhmät, kuten vammaiset, kouluttamattomat ja pitkäaikaissairaat ovat ihmisiä, joilla on havaittu vaikeuksia löytää vakituista työtä sekä kiinnittyä osaksi valtiota. Heidän vähäinen osallisuutensa yhteiskunnallisiin päätöksiin on herättänyt huolta, sillä tämän pelätään aiheuttavan hyvinvointieroja. (Rosanvallon 2013, 94.) Nuorten osallisuuden aste on tutkimuksissa puolestaan herättänyt huolenaihetta demokratian tulevaisuutta pohdittaessa. Vuosina 1996–2004 oli havaittavissa osallisuuden vähentyminen ikäryhmässä 18–29-vuotiaat (Pekola-Sjöblom ym., 2008, 252). Kuten koko kansan, nuorten osallisuus on polarisoitumassa. Vaikka suuri osa nuorista osallistuu yhteiskunnan toimintaan aktiivisesti, on merkittävä osa jäämässä ulos yhteiskunnasta. Nuoret ovat muihin ikäryhmiin verrattuna vähemmän kiinnostuneita perinteisistä vaikuttamisen keinoista, kuten järjestötoiminnasta tai äänestämisestä. (Rosanvallon 2013, 97.) On kuitenkin muistettava, että nuoret harrastavat paljon järjestötoiminnan ulkopuolella (Myllyniemi & Berg 2013, 148).

Perinteiset osallistumisen muodot, kuten äänestäminen ja puolueisiin perustuvan edustuksen vetovoima, ovat 1980-luvulta lähtien olleet laskusuunnassa. Tämä ei kuitenkaan välttämättä ennusta lähestyvää kriisiä, vaan kertoo kansalaisten aktiivisuuden kanavoitumisesta uusille urille. Uudet täydentävät osallistumisen muodot mahdollistavat lyhytjänteisemmän ja yksilöllisemmän mahdollisuuden osallistua muulloinkin kuin vaalien aikaan. (Pekola-Sjöblom ym., 2008, 243–244.) Ihmiset eivät ole tänä päivänä valmiita sitoutumaan pitkäaikaisesti esimerkiksi puolueen tai järjestöjen toimintaan. Sitä vastoin projektimaiset, lyhytkestoiset vaikuttamisen mahdollisuudet ovat lisänneet kysyntäänsä. Perinteisen kansalaistoiminnan rinnalle onkin nousemassa uudenlainen verkosto- ja kumppanuustoiminta. Erityisesti nuoret ovat kiinnostuneita tämän kaltaisesta vapaamuotoisesta verkostojen ja kansalaisliikkeiden toiminnasta, joka ei velvoita rekisteröitymiseen ja sitoutumiseen. (Rosanvallon 2013, 106.) Perinteisten osallisuuden muotojen rinnalle on syntymässä uudenlaisia menetelmiä. Lyhytkestoisuus ja projektimaisuus ovat erityisesti nuorten vaikuttajien mieleen.

Häikiön väitöskirjassa syyt osallistumiseen kumpuavat henkilökohtaisista ja yhteisöllisistä syistä. Haastateltujen mukaan työskentely alueelle merkittävien asioiden parissa oli

innoittavaa ja prosessina ajatuksia sekä osallistumismahdollisuuksia kehittävää. Haastatellut luokittelivatkin itsensä alueverkoston toimijoiksi. (Häikiö 2005, 114, 192.) Kuitenkin aktiivisuuden syyt ovat kokeneet muutoksen vuosien saatossa. Aikaisemmin osallisuuden motiivi oli enemmän sidoksissa tyytyväisyyteen kuin tyytymättömyyteen. Ajan kuluessa asia on kääntynyt pääläelle, ja voidaan todeta, että elämäntilanteeseensa tyytymättömät ovat aktiivisempia osallistujia kuin tyytyväiset. (Pekola-Sjöblom ym., 2008, 253.) Asiat, jotka koskettavat omaa elämää tai ajatusmaailmaa, saavat ihmiset toimimaan. Yksilö on valmis uhraamaan aikaa sekä voimavaroja, jos tavoitellaan jotain itselle merkityksellistä. Puolestaan itselle merkityksettömät projektit ja tavoitteet jäävät yksilöiltä huomiotta.

3.2.1 Suomalaisten kokemuksia vaikuttamisen mahdollisuuksista Kansalaisbarometri 2009:n mukaan

Mitattaessa suomalaisten kokemuksia omista vaikutusmahdollisuuksistaan lähes puolet suomalaisista koki mahdollisuutensa vaikuttaa oman asuinalueensa asioihin hyväksi. Kuitenkin neljännes vastaajista mielsi mahdollisuutensa heikoiksi. Kuntien koolla oli merkittävä vaikutus vaikutusmahdollisuuksien kokemiseen, sillä mitä pienempi kunta oli kyseessä sitä tyytyväisempiä olivat asukkaat. (Kansalaisbarometri, 2009,75.) Kunnan ja asukasluvun pienentyessä on mahdollista saada oma äänensä kuuluviin helpommin, sillä tällöin on oletettavasti vähemmän vastakkaisen mielipiteen edustajia.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen koettiin sen sijaan kaukaisena, mutta tyytyväisiä ja tyytymättömiä omaan vaikuttamisen mahdollisuuteen löytyi lähes yhtä paljon. Tutkimuksen mukaan ihminen, joka oli tyytymätön omaan elämäänsä, terveydentilaansa tai elämänhallintaansa oli myös usein tyytymätön mahdollisuuksiinsa vaikuttaa yhteiskunnallisella tasolla. 84 prosenttia oman elämänhallintansa heikoksi arvioivista kokivat mahdollisuutensa vaikuttaa yhteiskuntaan huonoina. Puolestaan yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuden arvioivat parhaimmaksi vastaajat, joilla oli korkea-asteen koulutus. Näistä 42 prosenttia kokivat tilanteen hyvänä, neljännes puolestaan huonona. (Kansalaisbarometri 2009,76.) Henkilökohtaisen elämän ollessa järjestyksessä ihmisellä on enemmän voimavaroja ja resursseja ottaa asioista selvää sekä pyrkiä vaikuttamaan

ympärillä tapahtuvaan elämään. Resurssien ja voimavarojen ollessa rajalliset ihminen kohdistaa voimansa jokapäiväisen elämän pyörittämiseen.

Ajatuksella luottamuksella harjoitetusta politiikasta oli myös yhteys vaikutusmahdollisuuksien kokemuksen kanssa. Ihmiset, jotka olivat tyytymättömiä harjoitettuun politiikkaan, kokivat vaikutusmahdollisuutensa heikommiksi. Puolestaan vaikutusmahdollisuudet niin asuinalueeseen kuin yhteiskuntaan koettiin hyvinä silloin, kun usko harjoitettuun politiikkaan ja tasa-arvon toteutumiseen olivat vahvoja. (Emt., 2009,76.) Luottamus politiikkoihin ja päättäjiin vaikutti suuresti siihen, uskovatko vastaajat poliitikkojen kuuntelevan myös asukkaiden mielipiteitä.

Suurin osa vastaajista piti vaikuttamisen mahdollisuutta tärkeänä. Erityisen tärkeäksi asia muodostui silloin, kun se kosketi omaa elämää tai elinympäristöä. 45–64-vuotiaat ihmiset sekä korkea-asteen koulutetut arvostivat mahdollisuutta vaikuttaa hieman muita vastaajia enemmän. Alle 25-vuotiailla ja yli 75-vuotiailla puolestaan arvostus oli heikompaa. (Kansalaisbarometri 2009,77.)

Tarkasteltaessa todellisia vaikutusmahdollisuuksia suhteessa niiden merkitykseen oli nähtävissä, että selvästi yli puolella, , todelliset vaikutusmahdollisuudet asuinympäristöönsä, 55 prosentilla, ja yhteiskuntaan, 58 prosentilla, toteutuivat selkeästi tai hieman arvostusta heikommin. Huonoiten vaikuttamisen mahdollisuudet toteutuivat niillä, joilla oli ongelmia elämänhallinnan kanssa. (Emt., 2009,77.)

3.3 Osallisuuden aktivointi

Aktiivisuuden ja osallisuuden kasautuessa vain pienen ryhmän hartioille on tarvetta lisätä ihmisten kiinnostusta ja tietoisuutta omaa yhteiskuntaansa kohtaan. Vuonna 2001 valmistuneen englantilaisen raportin mukaan muun muassa yleisötilaisuudet, raadit, foorumit, kyselyt sekä pienryhmäkeskustelut saivat edelleen vastaajien iästä huolimatta paljon kannatusta. Nuoret vastaajat kuitenkin toivoivat saavansa myös lisää informaatiota erilaisista vaikuttamisen kanavista ja mahdollisuuksista. (Kettunen 2004, 15.) Perinteisten vaikuttamisen kanavien suosioista huolimatta, eivät perinteiset tietojen ja taitojen opettamisen menetelmät riitä vastaamaan nuoren väestön tarpeisiin. Niin sanotulle kansalaiskasvatukselle oli tutkimukseen osallistuneiden mukaan selvästi tarvetta.

Kansalaiskasvatuksella tarkoitetaan tietojen ja taitojen opettamisen lisäksi pyrkimystä tukea positiivisena pidettyä kansalaistoimintaa myötävaikuttamalla asenteisiin, arvoihin sekä yhteiskunnallisiin käsityksiin (Suutarinen 2006, 101).

Aikaisemmin suomalaisissa kouluissa oppilaiden arvojen ja yhteiskunnallisen osallistumisen kehittämistä on vältelty. 1900-luvun viimeisinä vuosikymmeninä asia on jäänyt vahvasti huomiotta koulutusohjelmia laadittaessa. Uudistuksia kansalaiskasvatukseen on luvassa. (Suutarinen 2006, 99.) Kansalaiskasvatuksen avulla nuorten tietoisuutta ja kiinnostusta omaa asuinalueetta kohtaan on mahdollista lisätä, jolloin nuorten harjoittama tulevaisuuden kansalaistoiminta lisääntyy.

Kansalaistoiminnalla tarkoitetaan henkilöiden tai yhdistysten toimintaa oman asuinalueensa tai kotikuntansa parantamiseksi. Usein yksi selkeä tavoite voi toimia motiivina kansalaisaktivoitumiselle. Tämä motiivi lähes poikkeuksetta liittyy merkittävällä tavalla asukkaan arkeen, jokapäiväiseen elämään, luoden tarpeen vaikuttaa kehityksen kulkuun. Tämänkaltaisen yhden teeman ympärille syntynyt kansalaistoiminta voi jatkua muiden yhteisten tavoitteiden edistämisenä. (Hiedanpää ym. 2008, 11–13.) Yksi keskeinen syy kansalaistoiminnalle on oman elintilan suojeleminen, muutosten vaikuttaessa yksilön arkeen ihmiset aktivoituvat toimimaan. Asukkaat osallistuvat siis asuinalueensa kehittämiseen viimeistään silloin, kun muutokset uhkaavat kohdistua heidän henkilökohtaiseen elämäänsä.

Henkilökohtaista elämää koskevat muutokset saavat usein aikaan voimakkaan vastareaktion. Toisinaan tällaisissa tilanteissa mielialat voivat kanavoitua tehokkaaksi kansalaistoiminnaksi, jolloin myös samalla syntyy yhteisöllistä toimintaa sekä eräänlaista vertaisryhmän muodostumista. Yhteisöllinen toiminta saa alkunsa, kun ihmiset, jotka haluavat vaikuttaa samankaltaisiin asioihin, ryhtyvät yhdessä toimenpiteisiin yhteisen tarpeen tyydyttämiseksi. (Hiedanpää & Salmi & Ylikoski 2008, 16–17.) Vaikuttaminen muuttuu yhteisölliseksi toiminnaksi silloin, kun samankaltaisten asioiden edistämisestä kiinnostuneet ihmiset yhdistävät voimansa.

Yhteisön voima omien asioiden edistämässä on merkittävää. Yksilö voi vaikuttaa alueensa toimintaan esimerkiksi lähettämällä kirjeitä kunnan hallitukselle, tai mielipidekirjoitusten avulla. Kuitenkin vain harvoin tämän kaltaiset kannanotot tuottavat toivottuja seurauksia. Lisää voimaa ja vakuuttavuutta oman asian ajamiseen saadaan, kun samoin ajattelevat yhteisöt toimivat yhdessä käyttäen virallisia rakenteita sekä järjestelyjä

hyväksi. (Emt., 2008, 151.) Käyttämällä hyödykseen vaikuttamisen kanavia, joita päätöksentekijät eivät voi ohittaa, saadaan aikaan usein parempia lopputuloksia kuin yksittäisten kirjeiden avulla.

Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta -nimisen teoksen yksi toimittajista, Kari Ylikoski, on kuvaillut omia kokemuksiaan kansalaistoiminnasta seuraavasti:

Pessimistisellä asenteella sitä ei kauan jaksa tehdä. Olen saanut tutustua kiinnostaviin ihmisiin, perehtyä mielenkiintoisiin asioihin ja osallistua lasteni kanssa mukaville luontoretkille. Näissä hommissa kertyy kosolti kotiseututietämystä, jota olen hyödyntänyt esimerkiksi virkatyössäni Nakkilassa ja monipuolisesti opetustehtävissäni.

Kansalaistoiminta ja osallisuus voi siis parhaimmassa tapauksessa olla vaikuttamisen lisäksi virikkeellinen harrastus, josta on myös hyötyä muilla elämän aloilla. Kansalaistoiminta voi olla myös perheen yhteistä aikaa, mikä auttaa lapsia kiinnostumaan oman alueen asioihin vaikuttamisesta.

4. Tutkimuksen aineistot ja menetelmät

Tutkimuksen työstäminen alkaa usein tutkimusongelmasta, joka rajaa ja määrittelee tutkittavaa kohdetta. Tutkimusongelman määrittelyn jälkeen lähdetään valitsemaan tiedonkeruumenetelmiä. Menetelmää valittaessa on pidettävä kirkkaana mielessä, mitä halutaan tutkia ja mitä halutaan saada selville. Oikean menetelmän valinta on keskeistä saadun tutkimusaineiston kannalta, jotta aineistosta voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Seuraavaksi tarkastellaan tämän tutkimuksen ongelmia, menetelmiä, sekä kerättyä aineistoa sekä sen luotettavuutta.

4.1 Tutkimusongelma

Osallisuus ja kansalaisten aktiivinen toiminta ovat viime vuosina herättäneet kiinnostusta niin kunnallisella kuin globaalilla tasolla. Taustamateriaalin valossa syynä tähän voidaan nähdä sen syrjäytymistä ja osattomuutta ehkäisevä vaikutus. Ajankohtaisuudestaan huolimatta perinteisten vaikutuskanavien kiinnostavuus on kansan keskuudessa kokenut viime vuosikymmenien aikana määrällistä laskua, minkä lisäksi osallisuudessa on havaittavissa polarisoitumista. Näiden tietojen pohjalta muotoutui tutkimusongelma.

Pro gradu-tutkielmassani tavoitteena on kertoa 1) *Miksi halutaan osallistua ja vaikuttaa* 2) *Ketkä haluavat osallistua ja vaikuttaa* sekä 3) *Miten halutaan vaikuttaa*

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä tarkoituksena on selvittää ja havainnoida motiiveja, jotka saavat ihmiset tarttumaan toimeen. Minkälaisia ovat ne lähtökohdat, joiden vuoksi halutaan osallistua päätöksentekoon? Toisessa tutkimuskysymyksessä kiinnostukseni keskittyy itse toimijoihin. Ketkä ovat ne ihmiset, jotka käyttävät aikaansa esimerkiksi asuinalueensa kehitystyöhön, ja onko mahdollista löytää niin sanottuja ihmistä aktivoivia ominaisuuksia? Kolmannen kysymyksen tavoitteena on selvittää, minkälaisen kanavien kautta ihmiset haluaisivat osallistua ja minkälaista toimintaa he haluaisivat kehitettävän.

4.1 Haastattelumenetelmien soveltaminen

Tutkielmani aineisto on hankittu suorittamalla kaksi ryhmähaastattelua. Valitsin haastattelun kyselyn sijaan, sillä halusin antaa vastaajille mahdollisuuden kertoa mahdollisimman laajasti omista kokemuksistaan ja mielikuvistaan.

Haastattelussa oli teemahaastattelulle tyypillisesti teema-alueet tiedossa. Tämän lisäksi oli laadittu teemoittain tarkentavia kysymyksiä. Suoritin siis osittain puolistrukturoidun haastattelun ja osittain teemahaastattelun. Tämän yhdistelmän avulla halusin varmistaa, että keskustelu käsittelee valittuja teemoja, jättäen kuitenkin haastateltaville tilaa omaan pohdintaan. Teemahaastattelussa teema-alueet ovat etukäteen tiedossa, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa järjestystä tai muotoa (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997, 204). Puolistrukturoidussa haastattelussa puolestaan tarkentavat kysymykset ovat tiedossa ja ne ovat kaikille samat. Valmiita vastausvaihtoehtoja ei kuitenkaan ole olemassa, vaan haastateltavat saavat itse kertoa omin sanoin ajatuksiaan (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47). Tuomen ja Sarajärven mukaan teemahaastattelua ja puolistrukturoitua haastattelua voidaan pitää samana asiana. Heidän mukaansa myös teemoihin liittyvät tarkentavat kysymykset ovat osa teemahaastattelua. On makukysymys halutaanko kaikille haastateltaville esittää kaikki kysymykset samassa järjestyksessä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 77.) Omat haastatteluni erosivat Tuomen ja Sarajärven määritelmästä siinä määrin, että keskustelun lomassa esitin haastateltavien puheista nousseisiin aiheisiin tarkentavia kysymyksiä.

Ajatus ryhmien käyttämisestä yksilöiden sijaan haastatteluissa juontaa juurensa SURE-hankkeesta. Hankkeen kautta tapasin monia Karjarannan asukasyhdistyksen hallituksen jäseniä, jotka toimivat aktiivisesti alueen kehittämistyössä. Halusin päästä kuulemaan tämän jo olemassa olevan ryhmän ajatuksia osallisuudesta ja aktiivisuudesta. Ajatus luonnollisen ryhmän haastattelusta kiinnosti, sillä luonnolliset ryhmät voivat haastattelutilanteessa soveltaa vuorovaikutustilanteen kehystä, mikä on heille jo arkielämästä ja hallituksen kokouksista tuttua. On mahdollista, että keskustelu kiertyy ryhmän yhteisten mielipiteiden ja tottumusten ympärille. Näin tapahduttua saattavat yksittäisten jäsenien tuntemukset sekä tutkija kysymyksineen jäädä ulkopuolisiiksi. Haastattelijan jääminen ulkopuoliseksi keskustelussa ei välttämättä ole huono asia, sillä

kuunnellessaan ryhmän keskustelua hän pääsee käsiksi niihin puitteisiin, joissa ryhmä toimii ja ajattelee kulttuurisena ryhmänä. (Alasuutari 2011, 152–153.)

Koko tutkimuksen ajatus sai alkunsa SURE-hankkeen kautta tapaamaani Karjarannan asukasyhdistyksen hallituksen haastattelemisesta. Ennakkotietojen perusteella tiesin ryhmän koostuvan keski-ikäisten ylittäneistä alueen aktiivisista toimijoista. Ajatuksenani oli verrata heidän haastatteluaan toiseen haastatteluun, jonka haastateltavat olisivat alueella asuvia nuoria tai vastavalmistuneita ihmisiä. Toinen ryhmä koostuu nuorista henkilöistä, jotka asuivat vuokrasuhteessa Karjarannan alueella. Toisessa ryhmässä kaikki haastatteluun osallistuvat eivät tunteneet toisiaan. Näin ollen ryhmällä ei ollut valmiiksi olemassa minkäänlaista identiteettiä. Toisen haastatteluryhmän kokoaminen tapahtui Facebook-palvelun välityksellä, asuinalueen perusteella.

Suoritin siis kaksi ryhmähaastattelua, joissa haastatteluteemoja olivat oma vaikuttaminen, oma tietämys vaikuttamisen muodoista ja mahdollisuuksista, edustuksellinen demokratia, aktiivinen kansalainen, aktiivisuuden lisääminen, sekä EU ja vaikuttaminen (Liite 1.). Ensimmäinen haastattelu suoritettiin asukasyhdistyksen hallituksen kokouksessa, johon kaikki haastatteluun osallistuvat kuuluivat. Toinen haastattelu suoritettiin Satakunnan Apparaatissa jossa haastattelutilaisuus oli järjestetty varta vasten.

4.2 Aineiston käsittely

Tutkimuksen aineistona toimii kaksi ryhmähaastattelua, joiden pituudet ovat ensimmäisen ryhmän osalta 55 minuuttia ja toisen 52 minuuttia, eli yhteensä materiaalia kertyi 107 minuuttia. Molemmissa haastatteluissa keskustelu oli varsin vilkasta ja jokainen haastateltavista sai suunvuoron. Äänitteiden laatu oli hyvä ja kestoon verrattuna niistä saatu informaatio oli runsasta. Haastateltavien ajatukset sekä mielipiteet kävivät hyvin ilmi.

Äänitettyjen haastattelujen työstäminen aloitettiin kuuntelemalla ne läpi useaan kertaan. Tämän jälkeen haastattelut litteroitiin sanasta sanaan, Satakunnan murre säilyttäen, jotta puheen viesti ja sävy kävisivät ilmi myös tekstistä. Usean kuuntelukerran sekä litteroinnin jälkeen olivat haastattelujen keskeiset teemat ja viestit nousseet selvästi esiin. Tämän tiedon pohjalta oli helppoa lähteä luomaan analyysirunkoa. Valmista litteroitua tekstiä voi nähdä tutkimustuloksia esittelevässä kappaleen suorissa lainauksissa. Lainauksissa

haastateltavien nimet ovat kuitenkin muutettu, sillä tarkoituksena on suojella haastateltavien anonymiteettiä.

4.3 Aineiston analyysi

Aineiston analyysi perustuu sisällönanalyysiin. Menetelmän avulla pystytään järjestämään aineistosta löytyneet johtolangat johtopäätösten tekoa varten. Sisällönanalyysi siis tarjoaa keinon havaita ja järjestää tutkimuksen kannalta keskeiset raaka-aineet. Kuitenkin merkittävät tulokset saadaan aikaiseksi ainoastaan tutkijan pohdinnan ja arvioituksen ratkaisemisen keinoin. (Grönfors 1982, 160–161.) Menetelmän tavoitteena on kuvata tutkittavaa ilmiötä sanallisesti, samalla tiivistäen ja yleistäen (Tuomi 2002, 105–109).

Tarkemmin sanottuna aineiston analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysin teorialähtöistä, eli deduktiivista menetelmää. Tässä menetelmässä luokittelu perustuu aikaisemmasta tutkimuksesta tai teoriasta tuotettuun viitekehykseen. Teorialähtöinen sisällönanalyysi alkaa analyysirungon muodostamisesta. Analyysirunko voi olla muodoltaan joko hyvin väljä tai strukturoitu. Rungon sisälle muodostetaan erilaisia kategorioita ja luokituksia, joiden tarkoituksena on rajata asioita sisään ja ulkopuolelle. (Tuomi 2002, 116.) Kyseisessä tutkimuksessa analyysirunko oli hyvin väljän ja strukturoidun välimaastosta. Tutkimuksessani poimin aikaisempien tutkimusten pohjalta teemoja, joiden avulla lähdin haarukoimaan kerättyä tutkimusaineistoa. Teemat olivat: miten vaikutetaan, mitä vaikuttamisesta tiedetään, miksi halutaan vaikuttaa, yksilön vaikuttamisen mahdollisuudet, keinot lisätä aktiivisuutta, minkälaiset vaikuttamisen keinot toimivat, aktiivinen ja passiivinen kansalainen, sekä suomalaiset osallistujina.

Aineiston haarukoinnin ja luokittelun jälkeen oli vuorossa johtolankojen järjestäminen ja johtopäätösten teko. Luokitusten sisältä pyrin havaitsemaan yhteneväisyyksiä, sekä eroavaisuuksia, niin ryhmien sisällä, kuin ryhmien välisestikin. Löydettyäni yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia pohdin aikaisempaa tutkimusta hyödyntäen niiden syitä.

4.4 Validiteetti ja reliabiliteetti

Tutkijan on tutkimusta tehdessään kiinnitettävä huomiota tutkimuksen luotettavuuteen. Käytettäessä laadullista tutkimusmenetelmää on mahdollista liikkua vapaasti aineisto, teorian, sekä tulkinnan välillä. Tästä syystä on tarkasteltava analyysin kattavuutta, sekä tehtyjen päätösten luotettavuutta. (Eskola & Suoranta 1998, 209–211.) Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella reliaabeliuden sekä validiuden avulla. Reliaabeliudella tarkoitetaan ettei tutkimus ole tuottanut vain sattumanvaraisia tuloksia, vaan ne ovat toistettavissa. Validiudella sen sijaan tarkoitetaan pätevyyttä ja sitä, että tutkimus mittaa sitä asiaa kuin sen on tarkoitus mitata. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997, 216.) Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka kuvaus siitä, miten on päätynyt esittelemiinsä tuloksiin, kuitenkin pienillä tutkimusaineistoilla liiallista yleistämistä tulisi välttää (Emt., 217).

Gradussani tarkastellaan Karjarannan asukkaiden kokemuksia osallisuudesta, näin ollen tutkimukseni on vahvasti aluesidonnainen, minkä lisäksi eri yksilöiden kokemukset ovat yksilöllisiä. Tästä huolimatta tutkimusongelmiin sain aineistosta vastaukset, jotka mukailevat suuresti aiempaa teoriaa. Haastatteluvien ajatukset ja mielipiteet mukailivat vahvasti aikaisempaa tutkimusta, minkä lisäksi haastatteluista oli löydettävissä perusteluja ajatuksille ja mielipiteille.

Ruusuvuori, Nikander ja Hyvärinen (2010, 29) toteavat, että tutkijan tulee myös esittää mahdolliset ongelmat ja puutteet. Omassa tutkimuksessani suurimmaksi ongelmaksi koin kokemattomuuteni haastattelijana. Alkujännityksen vuoksi olen saattanut ohittaa kiinnostavia keskustelupolkuja, joista olisi voinut saada tarkentavia tietoja. Tämän lisäksi koen että haastattelurungon tulisi olla yksinkertaisempi. Rakensin haastattelurungon aiemman tutkimuksen pohjalta, varmistaakseni keskustelujen kiertymisen oikeiden aiheiden ympärille. Mielestäni kuitenkin muutaman teeman pois jättäminen olisi parantanut aineistoa.

Kuten aikaisemmin todettiin, tutkimus on hyvin aluesidonnainen, minkä lisäksi yksilöiden kokemukset ovat yksilöllisiä. Haastatteluista saadut aineistot kuitenkin mukailevat niin vahvasti aikaisempaa tutkimusta, että uskon tutkimuksen olevan toistettavissa.

4.5 Tutkimusetiikka

Teoksessa *Ratio Et Sofia – Tutkijan eettinen vastuu* (1996, 8) tutkimusetiikkaa kuvattiin seuraavalla tavalla: vastuullisuuden syntyminen edellyttää moraalisen rationaalisen perustan tiedostamista, mutta myös psykologisen, tahtoa liikkeellepanevan motiivin löytymistä. Toisin sanoen eettisesti vastuullinen tutkimus edellyttää tutkijalta sekä tietoisuutta että halua tehdä tutkimuseettisesti oikeita valintoja.

Lähtökohtana tutkimukselle on tutkittavien ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen. On pyrittävä välttämään vahinkoja sekä suojaamaan tutkittavien yksityisyys. Tutkimusta tehtäessä on periaatteiden, toistettavuuden ja koeteltavuuden lisäksi otettava huomioon lainsäädännön asettamat rajat ja reunaehdot. (Laulainen, Sinkkonen-Tolppi, 2006, 328–329). Tutkimustoimintaan liittyvä etiikka, tutkittavien informointi, aineiston analyysissä käytettävien menetelmien luotettavuus, anonymiteettiongelmat sekä tutkimustulosten esitystapa ovat keskeisessä roolissa tutkimusta tehtäessä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 125).

Tutkimusta tehtäessä teknisillä valinnoilla, kuten tutkimusmenetelmien valitsemisella on vaikutusta tutkimusetiikan toteutumiseen. Tässä tutkimuksessa on valintoja tehtäessä haluttu pitää mielessä etiikka ja haastateltavien oikeudet. Jo hyvissä ajoin ennen ryhmähaastatteluja haastateltaville ilmoitettiin, että haastattelut tullaan tallentamaan nauhalle. Lisäksi haastatteluun osallistuminen ei edellyttänyt osallistujilta esitietolomakkeen täyttämistä. Analyysilukua kirjoitettaessa haastateltavien nimet muutettiin, jotta heidän anonymiteettinsä pystyttiin varmistamaan. Haastateltavien täysi anonymiys on kuitenkin erittäin haasteellista, sillä tutkimuksen kannalta keskeiset asiat, kuten keskiössä oleva asuinalue sekä ensimmäistä haastatteluryhmää yhdistävä linkki, on lukijan tiedossa.

Teknisten valintojen lisäksi kyse on tutkimuksen taustalla olevan tiedekäsityksen ja tutkimuksen metodisten valintojen arvosidonnaisuutta koskevasta eettisestä pohdinnasta: miten tutkimusaiheet valitaan ja mitä pidetään tärkeänä (Tuomi & Sarajärvi, 2002, 125). Pitkän pohdinnan jälkeen tutkimuksen kannalta tärkeänä elementtinä nähtiin juuri asuinalueen nimeäminen. Ilman tutkimuskysymysten taustoittamista ja aiheen valintaan johtaneiden syiden kertomista tutkimus menettäisi täysin pohjan. Valinta onkin tutkimuksen yksi suurimmista tutkimuseettisistä valinnoista.

5. Tutkimuksen tulokset

Ennen kuin on mahdollista päästä käsiksi haastatteluista esiin nousseisiin havaintoihin, on tulkinnan kannalta keskeistä tietää muutamia seikkoja haastateltavista. Valtiovarainministeriön teettämän tutkimuksen mukaan sosioekonomiset seikat kuten koulutus, varallisuus ja asema ovat keskeisessä asemassa selvittäessä aktiivisuutta lisääviä tekijöitä. Tämän lisäksi Marianne Pekola-Sjöblom ym. nimeävät perheen ja kunnassa vietettyjen vuosien aktiivisuuteen vaikuttaviksi tekijöiksi. Tutkimuksen mukaan 50–59-vuotiaat ovat aktiivisinta väestöä, tämän lisäksi 60–69-vuotiaiden ikäryhmä on jatkuvasti kasvattanut aktiivisuuttaan. Tämä on luonnollisesti selitettävissä niin sanotun aktiivisimman ikäryhmän ikääntymisellä. (2008, 250.)

Tutkimuksessa ensimmäinen haastateltava ryhmä koostui Karjarannan asukasyhdistyksen hallituksen jäsenistä. Haastateltavia oli yhteensä seitsemän, joista kuusi suostui antamaan itsestään taustatietoja. Haastateltavien antamien tietojen perusteella ryhmän keski-ikä oli haastatteluhetkellä 65,5 vuotta, nuorin haastateltavista oli 59-vuotias ja vanhin puolestaan 74 vuotta. Jokainen haastateltavista asui omistusasunnossa ja viidellä kuudesta oli vähintään alempi korkeakoulututkinto.

Toisessa ryhmässä haastateltavia oli tarkoitus olla kuusi henkilöä. Kuitenkin kaksi heistä joutui peruuttamaan osallistumisensa lyhyellä varoitusajalla. Haastattelutilanteessa oli neljä henkilöä, joiden keski-ikä haastatteluhetkellä oli 24,3 vuotta. Nuorin haastateltava oli 22-vuotias ja loput 25-vuotiaita. Yksi haastateltavista oli vastavalmistunut toisen asteen koulutuksesta ja mukana työelämässä, loput kolme henkilöä olivat opiskelijoita korkeakoulussa ja toisen asteen koulutuksessa. Opiskelevista kaksi kävi opiskelun ohella palkkatyössä. Kaikki haastateltavat asuivat vuokrasuhteessa.

5.1 Osallisuus ja aktiivisuus haastateltavien elämässä

Ensimmäisenä lähdetään kartoittamaan haastateltavien omaa toimintaa ja osallisuutta. Tavoitteena on selvittää miten haastateltavat vaikuttavat omassa elämässään, mitä he tietävät vaikuttamisen eri kanavista, sekä miksi ja missä tilanteissa he pyrkivät vaikuttamaan.

5.1.1 Miten vaikutetaan

Jo tutkimuksen lähtöasetelmasta alkaen oli tiedossa, että ensimmäisen ryhmän jäsenet osallistuivat aktiivisesti alueensa toimintaan. Karjarannan asukasyhdistyksen hallitukseen kuulumisen lisäksi suuri osa jäsenistä oli mukana SURE-hankkeen toiminnassa, mistä tutkimuksen idea sai alkunsa. Heti alkuun oli siis selvää, että ryhmän jäsenet olivat sitoutuneita asuinalueeseensa. Kysyttäessä oman osallisuuden ja vaikuttamisen muodoista kävi ilmi, että ryhmän jäsenet pyrkivät vaikuttamaan lähiympäristöönsä monien kanavien kautta. Hallitustoiminnan lisäksi haastateltavat kertoivat osallistuneensa SURE-hankkeen toimintaan, keskustelutilaisuuksiin sekä lähettäneensä kirjelmiä kaupunginhallitukselle ja paikallislehteen. Eräs ryhmän jäsenistä oli lisäksi ollut mukana luomassa alueelle tehtävää taideteosta.

Liisa 59v: Ja sitten niinku siin SURE-projektis, tässä mis mä olin mukana, just tässä ko tehtii näitä neulegraffitteja. Ni sehä oli konkreettista osallistumista ja vaikuttamista siihe omaa lähiympäristöön. Että mun mielestä ei oikeastaa paljon muuta voi olla. Ja sit sitä, että niillä pienillä asioilla on saanu hyvää palautetta, ja minuu ainaki joka kerta naurattaa, ko mä ajan autollaki siihe ja näen sen ensimmäise neulegraffitin.

Kosken (1995, 31–34) mukaan ihmiset, jotka ovat aktiivisia jollain sektorilla, ovat todennäköisesti aktiivisia myös muilla elämän aloilla. Haastattelusta kävi selväksi, että haastateltavat henkilöt olivat mukana monessa toiminnassa, joten heitä saattoi kutsua yleisaktiivisiksi ihmisiksi. Marianne Pekola-Sjöblomin mukaan yleisaktiivit henkilöt aktivoituvat usein vaihtelevien vaikuttamiskanavien puitteissa. Tässäkin tapauksessa ensimmäisen ryhmän haastateltavat käyttivät hyödykseen erilaisia vaikuttamisen kanavia joiden avulla he tulivat kuulluksi.

Toisen ryhmän haastateltavien aktiivisuudesta ei ennen haastattelutilannetta ollut tietoa. Ryhmällä ei ollut yhteistä statusta, vaan se oli koottu kasaan kutsumalla mukaan alueella asuvia nuoria aikuisia. Haastattelussa kävi ilmi, ettei kukaan haastateltavista ihmisistä ollut suoraan osallistunut asuinalueen toimintaan tai kehittämiseen. Kaksi vastaaja ilmoittautui kuitenkin osallistuneensa internetissä käytäviin keskusteluihin ja gallupeihin:

Vilma 25v: En ehkä suoranaisesti asuinalueen, mutta ehkä kokonaisuudessaan kunnan. Et jos on jotain vaik oli siitä aika paljon kyselyitä siitä oluttehtaan alueesta, ni siihen kyllä aika niinku paljon kommentoin ja yritin olla mukana, koska siinä ainaki selkeesti kerrottiin, että asukkaiden kommenteilla on merkitystä siihen, et miten sitä tullaan kehittämään. Niin tota, kyllä sillä tavalla et tulee kommentoitua, mut ei nyt suoranaisesti mukana oltua.

Suoran toiminnan puute nuorten haastateltavien keskuudessa nojaa Pierre Rosanvallonin teokseen (2013, 97), jonka mukaan suoran toiminnan puute kielii nuorten muita ikäryhmiä vähäisemmästä kiinnostuksesta perinteisiin vaikuttamisen keinoihin, kuten järjestötoimintaa kohtaan. Kuitenkin uudenlaiset osallisuuden kanavat, kuten sähköiset gallupit ja keskustelut olivat saaneet osakseen kiinnostusta.

Kokonaisuudessaan haastateltavien oman osallisuuden tarkastelu ryhmien välillä vastasi aiempaa mielikuvaa, jossa keski-ikä ylittäneet henkilöt ovat kansan aktiivisin – nuoret puolestaan vähemmän aktiivinen ryhmä. Tutkimusten luoma stereotypia piti paikkansa, mitä tulee perinteisiin vaikuttamisen kanaviin.

5.1.2 Mitä vaikuttamisesta tiedetään

Pyydettyäessä ensimmäistä ryhmää arvioimaan heidän omaa tietämystään vaikuttamisen kanavista ryhmän jäsenten arviot olivat keskenään hyvin samankaltaisia. Jokainen ryhmän jäsen luotti vahvasti oman tietonsa tasoon:

Vilho 74v: Jos on itse ollu vielä mukana, nii emme me täs enää varmaa kaipaa enää lisää tietoo.

Lausuntoa tukevat haastateltavien kertomukset omista vaikuttamisen keinoistaan, jotka koostuivat monenlaisesta osallistumisesta ja osallisuudesta. Monen kanavan luonteva hyödyntäminen kertookin vankasta tietoperustasta. Vaikka tietoa haastateltavilta selkeästi löytyi, peräänkuuluttivat he myös uusita osallisuuden muotoja:

Liisa 59v: Mut sitten on, et uusia keinoja pitäis löytyä.

Sen sijaan toisen ryhmän kokemukset omista tiedon tasoistaan vaihtelivat suuresti, eikä haastateltavien kokemuksista voinut vetää selkeää linjaa. Toisen arvioidessa omat tietonsa riittäviksi, oli toinen omaan tietämykseensä tyytymätön:

Petra 25v: Must tuntuu, etten mä tiedä ollenkaa tarpeeksi hyvi, et niinku jotain tietää, ne perus jutut. Mut niinku olis varmaa viel paljon enemmän, ku vaan viittis niinku kattoo siihe, tai olis joku väylä mistä alottaa se etsimise.

Siitä huolimatta, että toisen ryhmän sisältä löytyikin hyvin erilaisia kokemuksia omista tietotasoistaan, olivat kaikki sitä mieltä, että tieto oli saavutettavissa ja sitä oli riittävästi tarjolla. Haastateltavien keskusteluista kävi selväksi, että he kokivat itse olevansa vastuussa oman tietonsa kartuttamisesta.

Joonatan 25v: Kyl ainaki itte kokee sen, et kysymällä selviää aika paljon. Et se ku jaksaa vaan oikeesti etsii, ni varmasti löytää.

Erityisesti toisen ryhmän haastattelusta kävi ilmi, että heidän lähtökohtansa osallisuuteen ja vaikuttamiseen lähtevät ongelmasta. Vasta ongelman ollessa käsillä lähdetään etsimään tietoa siitä, miten siihen voidaan vaikuttaa. Tämä nojaa vahvasti Marianne Pekola-Sjöblomin ym. (2008, 253) tutkimukseen, jonka mukaan osallisuus on nykypäivänä sidoksissa tyytymättömyyteen, kun aikaisemmin sen lähtökohtana oli tyytyväisyys. Muutokset ja koetut vääryydet aktivoivat niitakin ihmisiä, jotka muutoin jäisivät toiminnan ulkopuolelle.

Petra 25v: Kaikki tulee sen ongelman kautta, et sit, kun tulee joku semmonen tilanne, missä nyt pitäis ehdottomasti tehdä jotain, ni sit täytyy lähteä ettii sitä tietoo. Toisaalta olis joskus kivaa tietää jo etukäteen, että jos tulee joku tilanne, et mitä sit tehdää ja otetaa yhteyttä.

Haastatteluista oli pääteltävissä, että ihmiset, jotka ovat aktiivisia ja käyttävät hyödykseen erilaisia vaikuttamisen kanavia, tietävät myös runsaasti asiasta. Puolestaan ne, joiden

osallisuus on vähäisempää tai lähes olematonta, eivät ole tarvinneet tietoa vaikuttamisesta, joten heidän tietonsa asiasta ovat aktiivisia henkilöitä puutteellisemmat.

5.1.3 Miksi halutaan vaikuttaa

Kokemus osallisuudesta aiheuttaa parhaassa tapauksessa positiivisen syklin, jossa osallisuus ja aktiivisuus synnyttävät lisäävät osallisuutta ja aktiivisuutta. Samoin passiivisuuden on sanottu luovan lisää passiivisuutta. (Gratschel, Kiilakoski, 2007.) Ihmisillä on lukuisia syitä olla aktiivisesti mukana toiminnassa, tai jättäytyä sen ulkopuolelle. Seuraavaksi tarkastellaan niitä motiiveja ja lähtökohtia, joiden vuoksi haastateltavat osallistuvat toimintaan, tai jättävät osallistumatta.

Kysyttäessä ensimmäisen ryhmän jäseniltä heidän motiivejaan ja lähtökohtiaan vaikuttamiseen saatiin laaja skaala vastauksia. Yksi keskeinen lähtökohta oli velvollisuudentunto, sillä nuorten aktiivien puuttuminen puhututti haastateltavia. Puolet vastaajista koki olevansa velvoitettuja jatkamaan esimerkiksi taloyhtiöidensä hallitusten puheenjohtajina, sillä seuraajia oli hankala löytää.

Vilho 74v: Täytyskö sanoa, että pakko. Kun nuoria ei saada mukaan. Siis tuolla ko mennään taloyhtiö, taikka yhtiökokoukseen, ni siellä istutaan me vanhat vaan paikalla. Ja sitten, ku sieltä valitaan hallitus, ni siellä joutuu jatkamaan. Ei sielt pääse pois. Ja jos kerran siellä on mukana, ni siitähän seuraa yhtä jos toista. Ni kyl sillon on sit vaikutettava.

Kaikki osallisuuden ja aktiivisuuden herättämät tunteet eivät olleet ensimmäisen ryhmän haastateltavien keskuudessa positiivisia. Aktiivisuuden muodostuessa velvollisuudeksi oli havaittavissa ristiriitaisia ajatuksia osallisuuden ja muun elämän välillä.

Jorma 66v: Semmosta pientä ristiriitaa tässä tulee. Tietysti se, että noin kun ei oo enää työelämässä on niin paljon pois kuitenkin täältä. Että tulee niinku semmosta, että pitäskös jotakin tehdä, mutta onks mun niinku oltava täällä. Mä voin olla missä mä tykkään, että tulee välillä vähän semmonen niin kun ristiriitainen olo.

Kuten Valtiovarainministeriön selvityksestä käy ilmi, ryhmänä aktiiviset toimijat ovat pieni ikääntynyt joukko. Vaikeutena on saada nuorta väkeä mukaan toimintaan ja luottamustehtäviin. Aktiivisia toimijoita ollessa vain vähän monet tehtävät kasautuvat

tämän pienen joukon harteille, jolloin toiminnan vapaaehtoisuus kärsii. Velvollisuudentunnon lisäksi osa haastateltavista koki aktiivisuutensa elämäntapana.

Liisa 59v: En mä näkis sitä silti semmosena henkilökohtasesti pakkona. Se on se yleinen asenne ihmisell, ainakin mulle jollain taval niinku elää, että jos näkee niin ko. Tää on mun lähiympäristöni, tää on niinku sitä mun elämääni. Ja jos mä nyt siihen jollaki tavalla voin vaikuttaa, ni eikö se sillon hyvä oo. Et tietysti, ei meiänkää taloyhtiössä puheenjohtajuudesta kilpaa oo ollut. En mä kuitenkaa silti nää sitä, että se niin ku pakko olis.

Toisen ryhmän aktiivisuus oli ensimmäisen ryhmän jäseniä huomattavasti vähäisempää. Heidän osallisuutensa motiivi oli tyytymättömyydessä. Toimiin ryhdyttiin vasta silloin, kun omaa elämää koskettava asia oli huonosti. Ryhmän jäsenet perustelivat yksimielisesti osallisuuden vähäisyyttään väliaikaisella elämänvaiheella. Jokainen ryhmän haastateltavista asui Karjarannassa vuokrasuhteessa ”vuosi kerrallaan”, kuten eräs haastateltavista totesi.

Vilma 25v: No just, jos kokee jotai suurta häiriöö ehkä, niinku naapuriympäristössä tai jossain ulkopuolisessa tahossa. Et tietysti sitte, jos ois, niinku mahdollisesti vaikka ois omistusasunto, ja tietäs, et tulis asumaan alueella pidempään, ni sitte ehkä kiinnittäis myös ehkä huomiota johonki semmosee, niinku ympäristöön ja tai johonki yhteiseen toimintaan tai tän tyyppiseen. Et se motivois enemmän, et tietäsi, et tulee asumaan alueella pidempään. Sit ehkä haluais järjestää, vaik jotain kyläyhteisöä, tai mitä nyt on tämmössii block parteja tai jotain tän tyyppistä. Et siin vois ol jotain yhteisöllist toimintaa, mutta en niinku nää sitä tällä hetkellä ajankohtaiseksi.

Toisen ryhmän haastateltavat kokivat omistusasunnon olevan aktiivisuuden ja osallisuuden keskeinen tekijä. Samalla linjalla on myös Marianne Pekola-Sjöblom ym., jonka mukaan sitoutuneisuus alueeseen onkin yksi aktiivisuutta lisäävä tekijä (2008, 250). Henkilön ostaessa asunnon hän sitoutuu asunnon lisäksi myös osittain tämän sijaintiin. Asuinalueen positiivinen kehitys on etu sekä asuinviihtyvyyden, että kiinteistön arvon kannalta. Haastateltujen lausunnoista voitiin päätellä heidän oletettavan olevansa aktiivisemmin mukana asuinalueensa toiminnassa heti, kun ovat asettuneet aloilleensa.

Joonatan 25v: Mä luulen, et mä tartun tommosii asioihi sit, ko mä oo todella asettunut. Mäki työskentele lähinnä iltasi ja melkein yön puolelle, ja sit tasasi väliajoin

myös käyn ulkopaikkakunnilla. Ni mul ei kyl tuu täl hetkel mieleenkää just tälläset. Se o vaa iha elämätilanteest riippue, et totta kai sit voi ol tilanne toine jos oikeesti on, on vaan.

Siitä huolimatta, että toinen ryhmä osallistui ensimmäistä vähemmän alueen toimintaan ja kehitykseen, ei ole mahdollista jakaa näitä kahta ryhmää osallisiin ja osattomiin, aktiivisiin ja passiivisiin. Vaikka toisen ryhmän jäsenet eivät osallistuneet asuinalueen toimintaan, olivat he kaikki aktiivisia toimijoita eri osa-alueilla omassa elämässään.

Ei voida myöskään sanoa osallisuuden tuovan ihmisen elämään pelkästään positiivisia asioita, sillä aktiiveja ollessa vähän ja tehtävää paljon saattaa osallisuus ajoittain kuormittaa aktiivien elämää. Kokonaisuudessaan ihmisten jakaminen aktiivisiin ja passiivisiin on kuin onkin liian mustavalkoista, näiden kategorisointien väliltä löytyy nimittäin useita harmaan sävyjä.

5.2 Osallisuus yleisemmällä tasolla

Seuraavaksi haastateltavat arvioivat omien kokemustensa pohjalta yksilön vaikutusmahdollisuuksia, sekä niitä keinoja, joiden avulla on mahdollista saada aikaan vaikuttavuutta. Näiden asioiden lisäksi haastateltavat pohtivat niitä keinoja, joiden avulla saadaan luotua lisää aktiivisuutta.

5.2.1 Ajatuksia yksilön vaikutusmahdollisuuksista

Valtiovarainministeriön tiedotteessa 86/2013 yhdeksi kuntalain kokonaisuudistuksen kärkitavoitteeksi nostetaan kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamisen. Kuntalaisten osallisuus ja vaikuttaminen ovat osa ajan henkeä, vaikka vuoden 2009 Kansalaisbarometrin (2009, 77) mukaan todelliset vaikutusmahdollisuudet toteutuivat kansalaisilla niiden arvostukseen verrattuna heikommin. Seuraavaksi tarkastellaankin haastateltavien ajatuksia ja mielipiteitä yksilön vaikutusmahdollisuuksista.

Keskusteltaessa yksilön mahdollisuuksista vaikuttaa kunnallisella tai alueellisella tasolla oli havaittavissa ensimmäisen ryhmän skeptinen suhtautuminen mahdollisuuksiin. Ryhmän yhteneväinen mielipide oli, että yksilö pystyi vaikuttamaan suoranaisesti vain olemalla

mukana politiikassa tai käyttämällä hyödykseen henkilökohtaisia kontakteja poliitikkoihin. Muutoin mahdollisuuksia pidettiin heikkoina.

Kari 64v: Ainoastaan politiikan kautta suoranaisesti, jos tunnet hyvä poliitikon, ni sil sä voit men niinko sanoo suora se asias. Mut, et sä voi itte men sitä esittää ton.

Skeptinen asenne yksilön vaikutusmahdollisuuksiin juonsi osittain juurensa ryhmän aikaisemmasta kokemuksesta. Ryhmän aktiivisesta toiminnasta huolimatta Karjarannan alueen vähäiseen pysäköintimahdollisuuteen ei ollut vielä haastattelun aikana tullut muutosta.

Markku 62v: Mut kymmene vuot sitten, ni ensimmäise kerra apulaiskaupungijohtaja kans keskustelemast täst parkkiongelmast, eikä se oo edenny mihinkää. Ja sitä on monta kertaa käyty siel kaupungil hoitamas, yhdistykse nimis. Saatikka sit ois yksittäine ihminen ni se on ihan toivotont.

Anu Gretscher ja Tomi Kiilakoski (2007, 14) esittivät teoksessaan Lasten ja nuorten kunta, että osallisuus edellyttää vallan ja vastuun jakamista. Yksilöille on annettava mahdollisuus toimia. Pelkkä kuulluksi tuleminen ei riitä, vaan päätösten tulisi perustua yhteiselle mielipiteelle. Kuitenkin kunnan ja valtion resurssit ovat rajalliset, jopa kehityskelpoisten ideoiden toteuttaminen on haastavaa.

Markku 62v: Ja sit siin o se, et kaupungis o monta kaupungiosaa ja kaikki sanoo, et he tähä tämmöse ja tämmöse. Ja mist rahoista.

Kuten Oikeusministeriö raportissaan (2010, 31–32) totesi, omien ajatusten ja mielipiteiden julki tuominen on suoraa demokratiaa, sillä kansalaiset ovat itse oman elämänsä ja elinympäristönsä parhaita asiantuntijoita. Kuitenkin kuten Markku totesi, kaikkeen ei löydy resursseja. Ensimmäisen ryhmän haastattelusta oli havaittavissa pettymys suoran demokratian tehokkuuteen. Lukuisista yrityksistä huolimatta parkkipaikkaongelmaan ei ollut löytynyt ratkaisua. Tämä ei kuitenkaan lannistanut heitä, vaan jokainen haastateltava toimi aktiivisesti monella kunnan osa-alueella.

Toisen ryhmän haastateltavat lähtivät käsittelemään yksilön mahdollisuutta vaikuttaa eri näkökulmasta. Haastateltavat kokivat yksilön potentiaalisen voiman olevan parhaimmillaan tämän ollessa osana ryhmää. Heidän mielestään yksilöllä ei tulisi olla liikaa vaikutusvaltaa, vaan päätösten tulisi syntyä yhteisen mietinnän ja toiminnan tuloksena.

Joonatan 25v: No en tie, voiks yksi ihmine vaikuttaa noi isoihi milläkää taval.

Petra 25v: Tai pitäskö ees yhden ihmisen pystyy.

Sen lisäksi, ettei yhden itsenäisen toimijan vaikutusmahdollisuuksiin uskottu, sitä ei myöskään pidetty toivottavana. Demokraattisessa valtiossa yhden ihmisen ei tulisi saada liikaa valtaa, sillä demokratia perustuu enemmistön päätökseen (Rosavallon, 2013, 11–12). Yhden ihmisen vahvuus voi olla enemmistön kokoamisessa, ei yksin oman ajatuksen läpi ajamisessa.

Vilma: Nii ehkä yhdel ihmisel voi just ol se kokoava voima, mutta ehkä yksilönä on muuten vähän vaikee. Ja pitäskökään yksilön saada vaikuttaa niin paljoo.

Ensimmäinen ja toinen ryhmä lähtivät käsittelemään kysymystä eri näkökulmista. Ensimmäisen ryhmän vastauksista välittyi heidän kokemuksensa, onnistumiset sekä epäonnistumiset. Heidän kokemuksensa mukaan yksilön vaikutusmahdollisuudet ovat heikot, mutta jatkuva aktiivinen toiminta kertoo kuitenkin uskosta yhteisön voimaan. Toisella ryhmällä kokemusta yksilön vaikutusmahdollisuuksista ei juuri ollut. Kokemuksen puutteesta huolimatta he jakoivat saman uskon yhteisön voimasta.

5.2.2 Miten aktiivisuutta voidaan lisätä

Pyydettyäessä ensimmäisen ryhmän haastateltavia pohtimaan keinoja, joiden avulla pystytään lisäämään ihmisten osallisuutta, saatiin hyvin yksimielisiä vastauksia. Ryhmän jäsenet vitsailivat remonttihuhujen lisäävän ihmisten kiinnostusta taloyhtiöiden kokouksia kohtaan.

Urho (ei taustatietoja): Levitetää huhuu, et taloyhtiös tehdää oikee kallis remontti, ni sit ne tulee.

Siitä huolimatta, että taustalla oli huumori, kokivat haastateltavat aidosti että raha on tehokkain motiivi lisäämään ihmisten osallisuutta. Ylimääräisten kustannusten ja laskujen pelon lisäksi omaan elämään kohdistuva muutos tai ongelma nähtiin aktiivisuutta lisäävänä tekijänä. Tämä on todettu myös tutkimuksissa, sillä henkilökohtaista elämää koskevat muutokset voivat aiheuttaa vastareaktion, joka parhaimmillaan kanavoituu

tehokkaaksi kansalaistoiminnaksi. Yhteisöllinen toiminta saa alkunsa, kun samaa päämäärää tavoittelevat ihmiset ryhtyvät yhdessä toimenpiteisiin. (Hiedanpää, Salmi, Ylikoski, 2008, 16–17).

Liisa 59v: Ja kyl se sit varmaa kun on rahasta kysymys.

Urho (ei taustatietoja): Juu, ko mennään sil puolelle ni kiinnostaa.

Huumoripainotteisten remonttihuuhujen lisäksi nuorten kiinnostuksen lisääminen politiikkaa kohtaan koettiin todellisena aktiivisuutta lisäävänä tekijänä. Valtiovarainministeriön teettämän tutkimuksen mukaan nuorten vähäisestä kiinnostuksesta osallisuutta ja politiikkaa kohtaan kertovat nuorten vähäinen osuus luottamustehtävissä niin yhdistystoiminnassa kuin edustuksellisessa demokratiassakin (Emt., 2007, 127). Lasten ja nuorten yhdessäolon ja harrastamisen uskottiin kasvattavan yleistä kiinnostusta ympäröivään maailman ja sen tapahtumiin.

Kari 64v: Mut enne nuoret pistettii, vanhemmat pisti sillo ne työväetaloihi ja maamiestaloihi. Ne pistettii sin opiskelemaa sitä elämää. Eikä se oo välii oikeastaa, mä oo sitä mielt, ko o nää kaikki urheilut, ni se o iha sama mitä se laps tekee, ko se saadaa vaa sin joukkoo.

Politiikan haasteena nähtiin kuitenkin toimijoiden käyttämä virkamieskieli. Eräs haastateltavista uskoi käytetyn kielen edistävän kansalaisten vieraantumista politiikasta, sillä virkamieskieli sai yksinkertaisetkin asiat kuulostamaan vaikeaselkoisilta.

Jorma 66v: Kyl se varmaa vaikuttaminenkin o vähän varmaa menny niinko huonoks sen takia, että nuoret on aika paljo vaa erkaantuneita politiikasta ja tämmösistä noin niin. Ei kiinnosta siis, ei juur tippaakaan. Ja sit jos sä luet noit poliittisii juttui tai jopa talouselämästä kaikkee, ni et sä edes ymmärrä. Siis se teksti, se teksti menee jo niin semmoseks niin kun kauas selkokielestä.

Toinen ryhmä lähti pohtimaan kysymystä eri näkökulmasta. Heille osallisuus ja aktiivisuus näyttäytyivät yhteisenä toimintana lähiympäristön ja kunnan hyväksi. Haastattelusta kävi ilmi, että osallisuus koettiin yhteisenä toimintana, jossa politiikka loisti poissaolollaan.

Vilma 25v: Just niinku ollaa puhuttu et mukavaa yhdessäoloa, tai niinku yhteist tekemist siis. Siis joku semmonen, mis jokaine voi kokea, et siit saa jotai, ja ehkä pystyy itte just antamaa myös. Et joku tämmöne tapahtuma tai joku. Mitä se sit voi olla.

Yhteisöllisyys, yhteinen toiminta ja tapahtumat koettiin keinoiksi joiden avulla on mahdollista lisätä ihmisten osallistumista yhteiseen toimintaan. Nämä tekijät toistuivat jokaisen haastateltavan puheesta.

Juuso 22v: Esimerkiks just joku festari ja kerätää jotkut korttelijuhlat. Sitä pitäis ottaa sit joku, siel on niit kioskei ja makkarakojui ja sun muuta. Niist tulee sit joku tietty tulo ja sit se menee jolleki kortteliyhdistyksel ja sitä hyödynnetää sit taas johonki. Et tulee jotai yhteisii matkoi johonki ja nii ees pois päi ja.

Ensimmäisen ja toisen ryhmän näkemykset osallisuutta lisäävistä keinoista erosivat toisistaan. Ensimmäisen ryhmän keskusteluista paljastui aikaisempi kokemus osallisuuden parissa, sillä annetut ehdotukset olivat lähellä arkielämää. Ryhmän kokemuksen mukaan ihmisiä on hankala saada mukaan toimintaan ilman henkilökohtaiseen elämään liittyvää motiivia. Toisen ryhmän haastateltavat puolestaan kokivat yhteisön ja yhteenkuuluvuuden tunteen olevan ihmisiä motivoivia voimia. Ryhmällä ei ollut juurikaan aikaisempaa kokemusta asuinalueella tapahtuvasta osallisuudesta, joten vastaukset perustuivat heidän mielikuviinsa ideaalista osallisuudesta.

Ryhmien välinen ero oli nähtävissä myös ajatuksista politiikan roolista osallisuutta lisäävänä tekijänä. Kiinnostus politiikkaa kohtaan oli ensimmäisen ryhmän haastateltavien mielestä aktiivisuutta lisäävä tekijä, siitä todisteena olivat heidän omakohtaiset kokemuksensa. Toisen ryhmän keskustelussa sen sijaan politiikalla ei ollut minkäänlaista roolia.

Kari 64v: Kyl politiikka olis semmonen. Mä muistan itte nuoren ni kato oli kaikkii järjestöi, erillaisii poliittisii. Oli maamiesseura ja mitä näit sit oli, ja sit joku SKD:läiset ja sit oli joku maalaisliittolaiset. En mä muist, ei tainnu kokoomuksel ol siihe aikaa paljo, mut nyt tietysti se o iha pinnal. Ni näit nuorisojärjestöi täytys ol kaiken näkösi, ni sielt se lähtis ko olis semmossii poliittisii järjestöi. Se o iha sama melkei mitä ne o politiikka-asiat nuoril. Mut kyl se vanhemmite alkaa osaa kääntää se oikeesee suuntaa se oma mielipitee.

Haastateltavan olleen Karin lainauksesta on nähtävissä hänen nuoruudessaan vallinnut ajankuva. Harrastukset olivat useasti puolueväritteisiä ja politiikka kuului luontevana osana

nuoren arkeen. Toisen ryhmän haastateltavat puolestaan koostuivat 1980- ja 1990-lukujen taitteessa syntyneistä nuorista aikuisista, joilla poliittinen kosketuspinta oli ensimmäistä ryhmää huomattavasti vähäisempi. Heille politiikka ei ollut osa arkielämää, eikä lapsuuden harrastuksissa puoluekannoilla ollut merkitystä. Onko ensimmäisen ryhmän väitteissä perää? Saadaanko nuorista aikaisempaa aktiivisempia toimijoita lisäämällä näiden kiinnostusta politiikkaa kohtaan?

5.2.3 Toimivat vaikuttamisen keinot

Tutkimuksessa on paljon puhuttu siitä, miten vaikeaa todellinen vaikuttaminen on. On siis syytä tarkastella myös haastateltavien kokemuksia ja mielipiteitä siitä, mitkä ovat ne keinot, jotka todella toimivat.

Yhteinen toiminta ja yhteisön painostus olivat niitä keinoja jotka koettiin toimiviksi molemmissa ryhmissä. Ensimmäisen ryhmän jäsenet arvioivat suoran vaikuttamisen olevan paras keino tavalliselle kuntalaiselle tulla kuulluksi. Suora demokratia tukeekin kuntalaisten suoraa toimintaa. Suoran demokratian periaatteena on, että kansalaiset ovat oman elinympäristönsä parhaita asiantuntijoita, ja näin ollen heidän tulisi osallistua tiiviisti omien asioidensa ajamiseen. (Valtiovarainministeriö, 2010, 31–32.)

Liisa 59v: Mut tietysti mä ajattele sit jos joku sellane asia jonka pääl niinku koko ajan on, et se olis niin huono tai niin, ni kyl sit siihe varmasti niinku kaikki yhdessä panostettaisiin. Ni ehkä sit vähä saatais aikaan.

Asukkaat tosiaan ovat alueensa parhaita asiantuntijoita, niin myös tässä tutkimuksessa. Karjarannan alueella parkkipaikkojen vähyys on tuottanut ongelmia asukkaille. Lukuisista yrityksistä huolimatta tilanteeseen ei ole tullut parannusta. Ensimmäisen ryhmän haastateltavat olivat sitä mieltä että suora toiminta on paras ratkaisu asian edistämiseen. Samaa tavoitetta ajavien ihmisten yhteistoiminnan, virallisten rakenteiden, sekä järjestelmien hyödyntäminen tuottavat usein paremman tuloksen, kuin kirjelmien lähettämisen ja mielipidekirjoitusten avulla (Hiedanpää, Salmi, Ylikoski, 2008, 151).

Kari 64v: Ainoo vaikutus on, et siin yhden asian liike perustetaan. Tännekin vois perustaa yhden asian liikkeen ja se olis se parkki. Ja kaikki siihe osallistujat pistetää antaa

oma lausuntos. Ja sit, ko siit aletaa oikee hakkaa päin, ni se vois jotenkin onnistua. Mut nyt, ko vaa jokane huutelee omii mielipiteitä silt su täält, ni ei oo semmost yhteinäist siin porukas. Ei se lähd liikkeel sillai mielipiteit pelkästää sanomal. Et siihe täytys tehd sellanen yhden asian liike oikee kunnol.

Suora vaikuttaminen keräsi myös suosiota toisen ryhmän keskuudessa, siitä huolimatta heillä oli ensimmäiseen ryhmään verrattuna enemmän luottamusta päättäjien kautta tehtävään osallisuuteen. Kokemusta päättäjien kautta tehtävästä osallisuudesta toisella ryhmällä ei ollut, kuitenkin päättäjät nauttivat ryhmän luottamusta asioiden hoitamisessa.

Vilma 25v: Et jotenkin haluis uskoo, että ne ihmiset ketä ite kannattaa tai sillee, ne ketä siellä on tekemässä, kuha löytää ne oikeet ihmiset, jotka seil oikeesti sit tekee jotai hyvää. Niiden kautta pystyy sillee vaikuttaa, et vaik ittel ei ois kauheesti halua, ehkä sillai olla se suoraan se vaikuttaja. Mutta olla vaikuttamassa niihin ihmisiin, jotka vaikuttaa. Et kyl mä luule, ainaki haluaisin uskoa, että on mahdollisuus. Kun vaa just on tarpeeks kiinnostusta tai halua.

Myös vaikuttaminen mielenilmausten kautta esiintyi molempien ryhmien keskusteluissa. Kuitenkin niiden koettiin olevan niin sanottu viimeinen oljenkorsi johon osittain niihin suhtauduttiin huumorilla.

Jorma 66v: Mut, ku sanot, et pitäis ruvet toimenpiteisii niin, pistetään tästä niin, että Karjarannan kaikki autoilijat ajaa jossain vaihees tohon kaupungintalon ympärille ja tukkii Valtakadun siit vähäks aikaa. Noi niin pistetään autoi poikittai ja pitkittäi joka suuntaa.

Suora vaikuttaminen ja yhteisön voima nimettiin molemmissa ryhmissä keinoiksi, joiden avulla oli mahdollista saada aikaan tuloksia. Vaikka erityisesti ensimmäisen ryhmän haastateltavien keskuudessa usko edustajien ja virkamiesten kautta tapahtuvaan vaikuttamiseen oli heikko, kokivat he demokratian, enemmistön vallan, olevan paras mahdollinen keino vaikuttaa asioihin. Perustamalla esimerkiksi edellä mainitun yhden asian liikkeen, olisi mahdollista yhdistää hanketta ajavien tahojen voimat, jolloin virkamiesten olisi mahdotonta ohittaa asia. 5.3 Osallisuus Suomessa

Tässä kappaleessa haastateltavat kertovat mielikuviaan sekä aktiivisista, että passiivista kansalaisista. Tämän lisäksi pohditaan suomalaisia vaikuttajina. Miten suomalaiset vaikuttavat, ja mitkä ovat ne väylät joiden kautta toimitaan?

5.3.1 Aktiivinen ja passiivinen kansalainen

Monien tutkimuksien ja gallupien kautta on pyritty nimeämään aktiivisuutta lisääviä tai passiivisuudesta kertovia tekijöitä. Aiempia tutkimuksia mukaillen haluttiin tarkastella kyseisiä tekijöitä pyytämällä haastateltavia kuvailemaan omien mielikuviansa kautta aktiivisen ja passiivisen henkilön stereotyyppejä.

Ensimmäisen ryhmän jäsen Vilho kuvaili aktiivisen henkilön muistuttavan oman ryhmänsä jäseniä. Kaikki jäsenet olivat alueen aktiivisia toimijoita joiden sitoutuneisuus asuinalueeseen oli helposti havaittavissa. Lisäksi he olivat keski-ikänsä ylittäneitä, hyvän sosioekonomisen aseman omaavia henkilöitä. Sosioekonominen asema kuten koulutus, työ sekä perhesuhteet olivat Valtiovarainministeriön selvityksen mukaan aktiivisuutta lisääviä tekijöitä (2012, 127).

Vilho 74v: Ei siihen kyllä yleistä sääntöä voi sanoa. Mut, eiks täs oo aika aktiivista joukkoo ainaki. Mut, tuolla kun seuraa niin, hetkinen siis nuorisoa on lopulta aika vähän aktiivisessa väestössä. Ja sitten, sitten nyt nää touhut mitä me tässä harrastetaan, niin tääkin on taas vähän tämmöstä jäähdyttelyä, jäähdyttelytoimintaa jos niin sanotaan.

Ensimmäisen ryhmän mukaan yhtä pätevää sääntöä aktiivisen ihmisen mallille on kuitenkin mahdoton löytää. Heidän mielikuvissaan aktiiviset ihmiset olivat ahkeria osallistujia koko elämänsä. Ryhmän ajatukset mukailivat voimakkaasti Heikki Kosken teosta Kansalainen, kunta ja kansalaisyhteiskunta, jonka mukaan on mahdotonta asettaa yhtä aktiivisen ihmisen mallia, sillä jokaisen ihmisen toiminnan tarkoituksperät ovat erilaiset. Kuitenkin ihminen, joka on aktiivinen toimija jossain osassa kunnallishallintoa, on ennustettavasti toisia aktiivisempi muissakin kunnallishallinnon tehtävissä. (1995, 31–34.)

Vilho 74v: No kyllä tietysti nuorison joukossakin on kun aattelee joitain, siis esimerkiksi nyt lukion nää oppilaskunnan jäsenet. Niin niillä on monella hyvin paljon, mut nää onkin sitten semmosia oppilaskunnan puheenjohtajat ovat ylioppilaskunnassa ja sen

jälkeen ne on kansanedustajia. Niinku ajattelen oman kouluni oppilaskunnan puheenjohtaja on taas kansanedustajana.

Ensimmäisen ja toisen ryhmän jäsenten mielikuvat aktiivisista henkilöistä olivat hyvin toistensa kaltaisia. Myös toisen ryhmän jäsenten mielestä aktiiviset ihmiset ovat aktiivisia kaikkialla.

Joonatan 25v: Mä tie ehkä politiikas, mukan vähä kaiken näköses järjestäytynees toiminnas. Ja niinku oman työnsä ohessa, sillee et kantaa kortensa kekoon. Aika yliaktiivisesti jopa.

Toisen ryhmän jäsenet olivat sitä mieltä, että ihmisten aktiivisuus korostui juuri vapaa-ajan puolella. Monessa toiminnassa mukana olevat ihmiset pyrkivät osallistumaan muilla keinoin, kuin työnsä kautta.

Vilma 25v: Mul on just semmonen mielikuva, et ehkä ei niinkään sen oman työnsä kautta, vaan just sen oman vapaa-ajan kautta sit vaikuttaa, vast just jossai asukasyhdistyksessä.

Kysyttäessä passiivisen ihmisen piirteitä molempien ryhmien jäsenten mielipiteet olivat yhteneväiset. Jokaisen haastateltavan mukaan passiivisuudessa päti sama kaava, kuin aktiivisuudessa: aktiivisuus ruokkii aktiivisuutta ja passiivisuus passiivisuutta.

Markku 62v: Yleensä semmoset ihmiset, et jos on nuoresta asti aktiivinen ni on vanhempanaki. Ja jos nuoresta asti on, ettei osallistu mihinkää, ni varmasti vanhempanaki on.

Anu Gretscherin ja Tomi Kiilakosken mukaan osallisuuden vastakohta on välinpitämättömyys ja oman ympäristön toiminnan yhdentekeväksi kokeminen. Tämä asenne luo haluttomuutta vaikuttaa asioihin, joka pahimmassa tapauksessa aiheuttaa vieraantumisen yhteiskunnasta. (2007, 11–12.) Välinpitämättömyys voi luoda lisää välinpitämättömyyttä. Eräs haastateltavista onkin osuvasti kuvannut passivoitumista seuraavasti.

Kari 64v: Ko työstä syrjäytyneit, ensin ne on koulus vähä syrjäytyneit kun ei viittiny lukee ja käyd kouluu kunnol. Syrjäytyy työstä ja sit ne jää siihe jumii. Se o aika selvää teksii se jälkee.

Siitä huolimatta, että mielikuva passiivisesta henkilöstä oli kärjistetty, se kuvasi molempien ryhmien haastateltavien mielikuvia. Mielikuvat ja mielipiteet aktiivisten ja passiivisten henkilöiden stereotyypeistä toivat haastattelujen yksimielisimmät vastaukset. Itse mielikuvia kiinnostavammaksi seikaksi nousikin niiden alkuperä, mikä taho tai lähde oli vaikuttanut verrattain kahden hyvin erilaisen ryhmän mielikuviin?

5.3.2 Suomalaiset osallistujina

Haastateltavien mielikuvien tutkimista jatkettiin tarkastelemalla suomalaisia osallistujina ja vaikuttajina. Ensimmäisen ryhmän jäsenet kokivat yksimielisesti suomalaiset hiljaisina vaikuttajina, joiden toiminnan lähtökohta oli jokin ongelma. Toisen ryhmän jäsenet olivat samoilla linjoilla. Heidän mukaansa suomalaiset olivat passiivisia vaikuttajia siitä huolimatta, että vaikuttamisen kanavia oli tarjolla runsaasti.

Vilma 25v: Aika passiivista on. Et ku meil on kuitenkin just sillee aika paljo näit kanavii ja sillai aika niinku kuitenkin suhteellise läpinäkyvää tää päätöksenteko. Vertaa vaik johonki Etelä-Euroopankin maihi, ni siel on niinku suurmielenosotukset. En nyt sano et meen pitäis tehd suurmielenosoituksia, mut siel oikeesti ihmiset puuttuu niihi asioihi kun ne on huonosti.

Syynä suomalaisten vähäiseen osallistumiseen oli ensimmäisen ryhmän mielestä aktiivisten nuorten vähäinen määrä. Työelämän vaativuuden lisääntyminen oli heidän mukaansa yksi syy siihen, ettei nuorilla riittänyt juurikaan aikaa vapaaehtoiseen toimintaan.

Jorma 66v: Nuorten kohdalla on se, et työelämä on eri, et se vaatii oma osas ja kaikki tällöinen vapaaehtoisuus ja tällöinen on minimaalist sen takia. Ei oo aikaa.

Toisaalta ensimmäisen ryhmän haastateltavat arvioivat vaikuttamiskanavien runsaan tarjonnan olevan syynä nuorten vähäiseen osallistumiseen juuri heidän suosimillaan kanavilla. Esimerkiksi internetin tarjoamat kanavat tuntuivat ryhmän jäsenistä vierailta, mutta saattoivat olla luontevia osallistumisen ja vaikuttamisen kanavia nuorille. Marianne Pekola-Sjöblomin ym. mukaan perinteisten osallisuuden muotojen suosion lasku ei

ennusta lähestyvää kriisiä, vaan pikemmin kansalaisten aktiivisuuden kanavoitumisesta uusille urille (2008, 243–244).

Niilo 68v: Toisaalt en mä oikee tie, mist mä oikee tiedänkää paljonko nuoret sit aktivoituu. Ne ei oo samois piireis aktiivisii ko meikäläiset. Kyl mar nuoret o aktiivisii nimenomaa siel internetin puolel ja näin.

Toisen ryhmän jäsenet kokivat suomalaisten passiivisuuden juontavan juurensa Suomessa vallitsevasta yleisestä hyvinvoinnista. Heidän mukaansa suomalaiset luottavat liikaa yhteiskunnan nykytilan säilymiseen.

Petra 25v: Sit se taas on, ku meil o kaikki ollu niin pitkään hyvin, ni sit me kuvitellaan et se on hyvin. Eikä me huomatakkaan et menee huonoks, ku me ajatellaa et ku asiat o kuitenkin sit viel paremmin ku jollain muul.

Toisen ryhmän haastateltavat arvioivat kansalaisten luottamuksen yhteiskuntaan olevan niin voimakasta, että nämä uskovat yhteiskunnan hoitavan kaikki ongelmat. Heidän mielestään tämä luottamus aiheuttaa ihmisille tunteen siitä, ettei heidän tarvitse ottaa vastuuta omasta ympäristöstään, vaan on yhteiskunnan tehtävä hoitaa asiat kuntoon.

Vilma 25v: Nii, et luotetaa sit toisaalt, tai niinku siis kuitenkin jollain taval luotetaan niin paljon et joku hoitaa asiat sun puolesta. Vaik ei sit luotetakkaa niihin omii poliitikkoihin, vähä kyl semmost kieroutunut meininkii.

Ajatuksessa saattaa olla todellista perää, sillä Kauko Heurun mukaan ajan kuva on korostanut kuntalaisten roolia kunnan asiakkaana. Kuntalaisten oikeuksia korostettaessa on unohtunut kolikon toinen puoli, kuntalaisen vastuu. Asiakasnäkökulma asettaa kuntalaisen ulkopuolisen rooliin, vaikka kunnallisen itsehallinnon peruseriaatteena voidaan pitää asukkaiden velvollisuutta huolehtia paikkakuntansa asioista. (2011, 67–68.)

Ensimmäisen ja toisen ryhmän mielikuvat suomalaisten passiivisuuden syystä erosivat toisistaan. Varttuneemmat vaikuttajat saattavat vierastaa teknologian kehityksen mukanaan tuomia vaikuttamisen mahdollisuuksia, mutta nuoremmat ihmiset voivat kokea ne puolestaan luonteviksi äänitorviksi. Erona saattaa olla myös yhteiskunnan kehitys. Iäkkäämmät vaikuttajat ovat syntyneet ja kasvaneet Suomessa, jossa otettiin hyvinvointiyhteiskunnan ensiaskeleita. Tuolloin vastuu hyvinvoinnista oli pääasiassa ihmisellä itsellään. Puolestaan nuoremmat sukupolvet ovat syntyneet Suomeen, jossa

yhteiskunta kantaa suuren vastuun ihmisten hyvinvoinnista. Voi melkein tulkita, että vanhan koulukunnan osallistujat ja vaikuttajat ovat syntyneet eri valtiossa kuin nuoremmat sukupolvet

6. Päätelmiä

Tässä tutkimuksessa yhdistyvät osallisuus ja aktiivisuus, kuntalaisten kokemukset sekä mielikuvat. Olen tuonut esiin Karjarannan asukkaiden kokemuksia ja mielikuvia alueellisesta osallisuudesta ja toiminnasta, samalla pyrkien peilaamaan niitä jo olemassa olevaan tutkimukseen. Tutkimusaineiston puitteissa tutkimuskohteen rajaaminen kolmeen kysymykseen on tulosten luotettavuuden kannalta keskeistä. Haastateltavien antamat vastaukset ja johtopäätösten luotettavuus saattaisi kärsiä liian monesta tutkimuskysymyksestä.

Aineiston koostuessa ihmisten omista kokemuksista ja mielipiteistä ei ole olemassa oikeaa tai väärää. Kiinnostavaa tutkimuksessa on kuitenkin tarkastella haastateltavien ajatuksia suhteessa aiempaan tutkimukseen. Haastatteluista saatu aineisto mukaili pitkälti jo olemassa olevaa tutkimusta, vaikka joitain osin ryhmien väliset mielipiteet poikkesivat toisistaan. Ryhmien välinen sukupolvien ero toikin tutkimukseen kiinnostavan lisän.

Suuria yllätyksiä tai eroavuuksia ei tutkimuskysymysten suhteen siis saatu, mutta mielenkiintoisia huomioita ja ajatuksia tutkimuskysymysten ulkopuolelta nousi esiin. Erityisesti politiikan rooli ja sen vaikutus yksilön aktiivisuuteen tuotti suuren eron ryhmien välillä. Ensimmäinen ryhmä koki politiikan kiinteäksi osaksi aktiivisuutta, kun puolestaan toisen ryhmän jäsenien näkökulmasta sillä ei ollut mitään yhteistä aktiivisuuden kanssa.

Sukupolvien ero on varmasti syynä kokemukseen politiikan merkittävydestä, mutta voidaanko sillä selittää myös aktiivisuuden astetta? Toisen ryhmän jäsenet epäilivät suomalaisten laskevan aktiivisuuden johtuvan osaksi hyvinvointiyhteiskunnastamme. Heidän mukaansa ihmiset luottavat, että valtio hoitaa asiat. Verrattaessa esimerkiksi ryhmien välistä ikäeroa ja pohdittaessa yhteiskunnan muutosta viimeisen viidenkymmenen vuoden aikana voidaan huomata, että ryhmien edustajat ovat syntyneet täysin erilaisiin valtioihin. Onko yhteiskunnan kehityksellä yhteys ihmisten laskevaan kiinnostukseen vaikuttaa ympäristönsä asioihin? Seuraavaksi tarkastelen tutkimuskysymyksiin saatuja vastauksia.

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, miksi ihmiset haluavat osallistua ja vaikuttaa. Tutkimusaineisto mukaili pääsääntöisesti aiempaa tutkimusta, tosin joitakin minulle tutkijana uusia huomioita myös löytyi. Pääasiassa ensimmäisen ryhmän

haastateltavat kokivat osallisuuden osaksi elämää ja elämäntapaa. Osallisuus kuitenkin näyttäytyi ajoittain velvollisuutena toimijoiden elämässä. Nuorten aktiivien vähäinen määrä erityisesti taloyhtiöiden hallituksissa velvoitti vanhoja toimijoita jatkamaan vuodesta toiseen.

Ensimmäisen ryhmän haastattelusta paljastui, että polarisoituminen sekä tehtävien kasaantuminen vain pienen ihmisjoukon harteille herätti aktiiveissa ristiriitaisia tunteita. Arkea kuormittavat ylimääräiset tehtävät eivät aina tuottaneet pelkästään iloa, vaan niiden koettiin ajoittain rajoittavan elämää. Maalaisjärjellä ajateltuna on aivan luonnollista, että niin sanotut ylimääräiset velvoitteet ja tehtävät eivät herätä tekijöissään pelkästään positiivisia tuntemuksia. Herääkin kysymys, kuinka vakavasta ongelmasta puhutaan. Entä onko osallisuudesta aiheutuva työ syynä siihen, miksi niin harva nuori lähtee mukaan vaikuttamaan?

Toisen ryhmän haastateltavat kokivat väliaikaisen elämäntilanteensa ja kiireisen elämänrytmin esteenä osallistumiselle. Kolme neljästä vastaajasta kävivät palkkatyössä opiskelujen ohessa, lisäksi kaikilla oli muita vapaa-ajan harrastuksia. Lisää kuormitusta arkeen ei kaivattu, joten aika ja kiinnostus osallistumista kohtaan löytyivät pääsääntöisesti ongelman kohdatessa. Tutkimusten mukaan toiminnan lähtökohtana tyytyväisyyden sijaan on nykypäivänä tyytymättömyys.

Nykyisestä tilanteesta huolimatta toisen ryhmän vastaajista jokainen oletti olevansa aktiivisemmin mukana asuinalueensa toiminnassa elämäntilanteen rauhoituttua. Optimaalinen aika ryhtyä aktiivisesti mukaan asuinalueensa toimintaan oli haastateltavien kuvausten mukaan silloin kuin on asettunut aloilleen ja on riittävästi aikaa. Onko tässä havaittavissa aktiivisten toimijoiden kiertokulku? Nuorista kiireisistä ihmisistä kasvaa vuosien mittaan asuinalueensa tai kuntansa aktiivisia toimijoita? Vai onko yksinkertaisesti niin että aktiiviset ihmiset ovat aina aktiiveja? Oli asia miten tahansa, aineiston mukaan haastateltavien syyt osallistua ja vaikuttaa olivat elämäntavassa tai ongelman kohdatessa.

Toisen tutkimuskysymyksen tavoitteena oli selvittää, ketkä haluavat vaikuttaa. Kysymystä lähdettiin käsittelemään haastateltavien näkökulmasta perustuen heidän mielikuviinsa aktiivisesta kuntalaisesta. Mielenkiintoinen havainto oli mielikuvien samankaltaisuus. Vaikka haastateltavien mielipiteet erosivat erityisesti ryhmien välillä useassa kysymyksessä, tästä asiasta kaikilla oli yhteinen ajatus.

Stereotyyppi vaikuttamaan pyrkivästä kuntalaisesta oli haastateltavien mielikuvissa yleisaktiivi ihminen. Hän oli ollut aktiivinen koko ikänsä, minkä lisäksi hän pyrki vaikuttamaan ja toimimaan monella alueella. Mielikuville tukea antaa muun muassa Heikki Kosken sekä Marianne Pekola-Sjöblomin ym. (2008) tutkimukset, joiden mukaan henkilöt, jotka ovat aktiivisesti mukana jossakin osassa kunnallishallintoa, on ennustettavasti toisia aktiivisempi myös muissa kunnallishallinnon tehtävissä. Nämä niin sanotut yleisaktiivit henkilöt aktivoituvat usein vaihtelevien vaikuttamiskanavien puitteissa. (Emt., 249.)

Mielenkiintoinen ristiriita löytyi toisen ryhmän haastateltavien mielikuvista ja ajatuksista. Heidän mukaansa aktiivi ihminen oli aktiivinen aina ja kaikkialla. Tällä hetkellä heidän oma osallistumisensa oli kohtalaisen heikkoa. Siitä huolimatta he olettivat olevansa tulevaisuudessa aktiivisia osallistujia. Tästä herääkin kysymys, miten määritetään aktiivinen osallistuja. Onko ihmisen oltava mielikuvien mukaisesti vaikuttamassa aina ja joka paikassa? Vai riittääkö mahdollisesti pienimuotoisempi osa-alueellinen toiminta?

Kolmannen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää niitä keinoja, joiden avulla ihmiset halusivat osallistua. Ensimmäinen ryhmä suosi omassa toiminnassaan suoraa vaikuttamista. Haastateltavien toiminnan keinoina olivat hallitustoiminnan lisäksi niin SURE-hanke, keskustelutilaisuudet, kirjelmät kaupunginhallitukselle kuin paikallislehtiinkin. Sen sijaan toisen ryhmän haastateltavien osallisuus oli ollut hyvin vähäistä. Heidän osallisuutensa oli rajoittunut gallup-kyseluihin, sekä sähköisiin kyselyihin.

Arvioidessaan itseään tulevaisuuden aktiivisina osallistujina toiminnan keinoiksi mainittiin sosiaalisen median sijaan suoran toiminnan keinoja. Block partyt eli korttelijuhlat, kylätoiminta sekä tilaisuuksien järjestäminen nähtiin keinoina, joiden avulla haastateltavat haluaisivat tulevaisuudessa vaikuttaa.

Suoran osallisuuden keinot olivat niitä, joiden avulla molemmat ryhmät vaikuttivat tai halusivat tulevaisuudessa vaikuttaa. Ryhmän suora toiminta arvioitiinkin olevan tehokkain keino saada aikaan todellista vaikutusta.

Tarkasteltaessa tutkimuksen antia yhteenvetona voidaan todeta, että haastateltavien mielestä ongelma tai elämäntapa ovat syitä osallisuudelle tai osattomuudelle oman asuinalueen kehityksessä. Osallistujan stereotyyppinä puolestaan oli yleisaktiivi henkilö, joka toimii monen vaikutuskanavan kautta. Tehokkain osallisuuden keino haastateltavien mielestä oli ryhmän suora toiminta. Osallistuminen asuinalueella ja asukasyhdistyksissä

jatkaa kuntalaisdemokratian perinnettä yhtenä suoran osallistumisen muotona EU-suomessa.

7. Lähteet

Adémar, Esmein (1927) *Eléments de droit constitutionnel français et comparé*. Pariisi: Rec. Sirey, 330.

Alasuutari, Pertti (2011) *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino, 152–153.

Anttiroiko, Ari-Veikko (2003) Kansalaisten osallistuminen, osallisuus ja vaikuttaminen tietoyhteiskunnassa. Teoksessa Pia Bäcklund (toim.) *Tietoyhteiskunnan osallistuva kansalainen. Tapaus Nettimaunula*. Helsingin kaupungin tieto- keskuksen tutkimuksia 2003:5. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus, 16.

Anttiroiko, A.-V., Haveri, A., Karhu, V., Ryytänen, A. ja Siitonen, P. (toim.) (2007) *Kuntien toiminta, johtaminen ja hallintasuhteet*. Tampere: Tampere University Press.3. uudistettu painos, 243, 261–262.

Anttonen, Anneli & Sipilä, Jorma (2000) *Suomalaista sosiaalipolitiikkaa*. Tampere: Vastapaino, 26, 45.

Birch, Anthony Harald (2007) *The Concepts & Theories of Modern Democracy*. Abingdon: Routledge, 145–146.

Era, Taina(toim.) (2013) *Osallisuus- Oikeutta vai pakkoa*. Teoksessa Helka Raivio, Jarno Karjalainen, Tuomo Kokkonen, Kati Närhi, Aila-Leena Matthies, Helena Koskimies, Raija Lääperi, Milla Ukkonen, Helena Koskimies *Jyväskylän ammattikor 63,67 keakoulun julkaisuja*, 12.

Eurooppatiedotus.fi, Ulkoasianministeriö, Vaikuttaminen.

<http://europainformationen.fi/public/default.aspx?nodeid=46845&contentlan=1&culture=fi-Fi> Viitattu 5.2.2014

Euroopan komissio, Työllisyys, sosiaaliasiat ja osallisuus, Sosiaaliturva ja sosiaalinen osallisuus.

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=fi&catId=750> Viitattu. 5.2.2014

Finlex, lainsäädäntö (1995) Kuntalaki

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19950365> Viitattu: 12.11.2012

Gretschel, Anu & Kiilakoski, Tomi (2007) *Lasten ja nuorten kunta*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, 11–12, 14.

Grönfors, Martti (1982) *Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät*. Porvoo: WSOY, 160-161.

Harisalo, Risto & Aarrevaara, Timo & Stenvall, Jari & Virtanen, Petri (2007) Julkinen toiminta – julkinen politiikka. Tampere: Tampere University press, 21.

Harjula, Aaro (2003) Yhteisellä asialla – Kansalaistoiminta ja sen haasteet. Helsinki: Kansanvalistusseura, 108, 155.

Haveri, Arto & Laamanen, Elina & Majoinen, Kaija (2003) Kuntarakenne muutoksessa? : tutkimus kuntajaon tarpeista tulevaisuudessa. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 26–28.

Haveri, Arto & Stenvall, Jari & Majoinen, Kaija (2011) Kunnallisen itsehallinnon peruskivet. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 222–226, 243.

Heuru, Kauko (2001) Itsehallinnon aika. Vammala: Kunnallisalan kehittämissäätiö, 10–14.

Heuru, Kauko (2011) Kunta - Kunnallisen itsehallinnon perusteet. Tampere: Tampere University Press, 60–61, 67–68.

Hiedanpää, Juha & Salmi, Juhani & Ylikoski, Kari (2008) Yhteisöllinen kekseliäisyys ja kansalaistoiminta. Pori: Stay ryhmät, 11–13, 16–17, 151.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula (1997) Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 204, 216.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2008) Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 47.

Hokkanen, Laura & Pirinen, Johanna & Kuitunen, Hanna (2014) Vapaaehtoistyö, kansalaisjärjestöt ja hyvinvointipalvelujen kehittäminen Etelä-Savossa – esiselvitys.

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71794/URNISBN9789515884114.pdf?sequence=1>. Viitattu 8.4.2014

Häikiö, Liisa (2005) Osallistumisen rajat. Tampere: Tampere University Press, 113–114, 192.

Jauhiainen, Jussi S. & Niemenmaa, Vivi (2006). Alueellinen suunnittelu. Tampere: Vastapaino, 292.

Jäntti, Anni (2011) Kunnallinen itsehallinto tienhaarassa – uusi paikallinen yhteisö vai ontot kunnat? Saantitapa: http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutiskirjeet/kolumnit/2011/Documents/jantti%20acta224_sisaltoverkkoon.pdf Viitattu: 2.3.2013.

Jäppinen, Tuula & Sallinen, Sini. Kuntalainen palvelujen kehittäjänä. Kuntaliitto, 8/2012.

Kananen, Pertti & Hakkarainen, Pirkko (1994) Aloitteellisuus ja osallistuminen yhteiskunnan uudistamisessa. Helsinki, Sosiaali- ja terveysministeriö, 66.

Kattelus, Mervi & Saari, Juho & Kari, Matti (2013) Uusi sosiaalinen Eurooppa – Euroopan unionin sosiaali- ja terveyspolitiikka. Ulkoasiainministeriö, Eurooppatiedotus.

Kettunen, Pekka (2004) Osallistua vai vaikuttaa? Kunnallisalan Kehittämissäätiö, 15.

Konsernihallinto, Taloushallinto (2013) Porin kaupungin tilastollinen vuosikirja 2013. Porin kaupunki.

http://www.pori.fi/material/attachments/hallintokunnat/hallintopalvelut/julkaisut/6HSrzifBZ/Tilastollinen_vuosikirja_2013.pdf Viitattu 8.4.2014

Korvela, Paul-Erik & Rinne, Jenni (2014) Demokratian uudistaminen voi viedä harmaalle alueelle. Helsingin Sanomat.

<http://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1394087551501> Viitattu 5.4.2014.

Koski, Heikki (1995) Kansalainen, kunta ja kansalaisyhteiskunta. Helsinki: Kunnallisalan kehittämissäätiö 31–34.

Krishna, Anirudh (2008) Poverty, Participation, and Democracy: A Global Perspective. Cambridge University Press, 86.

Laulainen, Sanna & Sinkkonen-Tolppi, Merja (2006) Ken pelaa ei pelkää: tutkimusetiikan pelisäännöt sosiaalitieteilijän silmin. Sosiologia. - Tampere: Westermarck-seura. - 43 (4), 328–329.

Myllyniemi, Sami & Berg, Päivä (toim., 2013). Nuoria liikkeellä! Nuorten vapaa-aikatutkimus 2013. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö: Valtion liikuntaneuvosto: Nuorisosiain neuvottelukunta : Nuorisotutkimusverkosto, 148.

Oikeusministeriö, Demokratiapolitiikan suuntaviivat. Helsinki: Oikeusministeriön julkaisuja 14/2010, 31–33.

Pekola-Sjöblom, Marianne & Helander, Voitto & Sjöblom, Stefan (2008) Kuntalainen – kansalainen: tutkimus kuntalaisten asenteista ja osallisuudesta 1996-2004. Helsinki: Suomen kuntaliitto 243–244, 249–250, 252–253.

Pekola-Sjöblom, Marianne (2011). Kuntalaiset uudistuvissa kunnissa. Helsinki: Suomen kuntaliitto, 173.

Porin kaupunki, SURE- hanke, 2013.

<http://www.pori.fi/kaupunkisuunnittelu/sure.html> Viitattu: 3.3.2014

Rosanvallon, Pierre (2013) Demokraattinen oikeutus- Puolueettomuus, refleksiivisyys, läheisyys. Tampere: Vastapaino, 11–12, 94, 97, 106.

Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (2010) Haastattelun analyysin vaiheet. Tampere: Vastapaino, 29.

Ryynänen, Aimo & Uoti, Asko (2013) Kunnallinen itsehallinto ja uusi hallintotapa. Tampereen yliopisto. <http://www.uta.fi/jkk/opiskelijaksi/valintakoemateriaaliHALL/3-VK-2013-Ryynanen-Uoti.pdf> Viitattu: 10.1.2013

Siltaniemi, Aki & Perälähti, Anne & Eronen, Anne & Särkelä, Riitta & Londén, Pia (2009) Kansalaisbarometri 2009: Suomalaisten arvioita hyvinvoinnista, palveluista ja Parasuudistuksesta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto, 75–77.

Suomen virallinen tilasto (SVT): Kunnallisvaalit [verkkojulkaisu]. ISSN=2323-1092. 2012. Helsinki: Tilastokeskus Viitattu: 7.2.2014.
Saantitapa:http://www.tilastokeskus.fi/til/kvaa/2012/kvaa_2012_2013-03-14_tie_001.fi.html

Suutarinen, Sakari (2006) Aktiiviseksi kansalaiseksi – Kansalaisvaikuttamisen haaste - Opetus 2000. Jyväskylä: PS-Kustannus, 99, 101.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi, 77, 105-109, 116, 125.

Toim. Heinonen, Reijo E. & Kostiainen, Auvo (1996) Ratio Et Sofia – Tutkijan eettinen vastuu. Turku: Turun yliopiston dosenttiyhdistys, 8.

United Nations Enviroment Porogramme, Rio Declaration on Environment and Development
<http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?documentid=78&articleid=1163>
Viitattu: 12.3.2013

Valtiovarainministeriö (2012) Alueellista demokratiaa – Lähidemokratian toimintamallit Suomessa. Valtiovarainministeriön julkaisuja.
http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/20120917Alueel/Alueellista_demokratiaa.pdf Viitattu: 5.2.2014

Valtiovarainministeriö (2013). Uusi kuntalaki kannustaa osallistumaan. 7.6.2013. Tiedote 86/2013.
https://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20130607Uusiku/name.jsp
Viitattu: 13.1.2014

8. Liite

Ryhmähaastattelu

- Tutkimuksen pohjustus
- Tietoja haastateltavista
  - o Etunimi, ikä, koulutus, taloudessa asuvien henkilöiden lukumäärä, elämäntilanne ja asumismuoto
- Oma vaikuttaminen
  - o Vaikutatteko/osallistutteko oman asuinalueenne tai kuntanne toimintaan?
  - o Millä keinoin?
  - o Osallistutteko mielestänne riittävästi?
  - o Mitkä tekijät motivoivat osallistumaan?
  - o Minkälaiden asioiden vuoksi olisitte valmis osallistumaan enemmän?
  - o Minkälaisiin asioihin vaikuttaminen ei kiinnosta teitä?
  - o Millä tavoin kokisit sähköisen vaikuttamisen mahdollisuuden muuttavan omaa osallistumistasi?
- Oma tietämys vaikuttamisen mahdollisuuksista
  - o Oletko saanut kansalaiskoulutusta (selitä sana) kouluaikasi?
  - o Oliko se riittävää?
  - o Tiedätkö mielestäsi riittävästi erilaisista vaikuttamisen mahdollisuuksista ja kanavista?
  - o Haluaisitko kasvattaa omaa tietämystäsi?
- Edustuksellinen demokratia (selitä tarkemmin)
  - o Uskotko pystyväsi vaikuttamaan kuntasi asioihin?
  - o Ovatko yksilön mahdollisuudet vaikuttamiseen riittävät?
  - o Minkälaisia voisivat olla mahdolliset uudet vaikuttamisen kanavat?
  - o Luotatko siihen että edustuksellinen demokratia toiminnallaan ja päätöksillään pystyy täyttämään tarpeesi?

- Koetko luottamushenkilöiden ja virkamiesten tekemien päätösten olevan riittävän avoimia ja läpinäkyviä?
- Kehitysideoita?
- Aktiivinen kansalainen
  - Minkälaisten ihmisten arvioisitte olevan ns. Aktiivisia kansalaisia?
  - Minkälainen on aktiivisen kansalaisen stereotyyppi?
  - Minkälainen on ”passiivisen” kansalaisen stereotyyppi?
  - Onko ajatuksia miksi näin on?
- Aktiivisuuden lisääminen
  - Osallistuvatko mielestänne suomalaiset riittävästi?
  - Mistä tämä voisi johtua?
  - Onko lasten ja nuorten riittävän tietoisia vaikuttamisen mahdollisuuksista?
  - Pitäisikö ns. kansalaiskoulutusta alkaa tarjoamaan kouluissa?
  - Millä keinoin ihmisiä tulisi rohkaista osallistumaan enemmän oman asuinalueensa asioihin?
- EU ja vaikuttaminen
  - Uskotko pystyväsi vaikuttamaan asioihin EU-tasolla?
  - Koetko EU-rahoitteisten hankkeiden (SURE) olevan hyödyllisiä asuinalueiden kehittämisessä?
- Kuvaile yksi positiivinen ja negatiivinen asia omalta asuinalueeltasi